KULTÚRA

ROČNÍK XXIII. – č. 2

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

29. JANUÁRA 2020

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,60 €

Neboj sa, maličké stádo

FRANTIŠEK VNUK

Dnes sú už takmer ošúchanými frázami rozličné výroky o „vážnej kríze“, ktorou prechádza súčasná Cirkev. Radikálne revolučné zmeny v spoločnosti a cesty, akými sa Cirkev s nimi vyrovnáva, prispôsobuje alebo odmieta prispôsobiť, vyvolávajú v radoch kléru i veriacich na jednej strane pochybnosti, neistotu, skepsu a na druhej strane totálny nezáujem. Nemožno zatvárať oči pred takými neutešenými skutočnosťami, ako je tragický pokles kňazských a rehoľných povolaní, vlažnosť a ľahostajnosť, ktorá sa prejavuje v klesajúcom počte skutočných veriacich – takých, čo sa pravidelne zúčastňujú na bohoslužbách, prijímajú sviatosti, podporujú, materiálne i morálne, náboženské podujatia a akcie. V niektorých západných štátoch najsilnejšou religióznou skupinou v 21. storočí sú tzv. „nones“, t. j. osoby, ktoré sa už nehlásia k nijakému náboženstvu. Najbolestnejšie pritom je však zistenie, že až príliš často ide o ľudí, ktorí boli pokrstení v kato-líckom kostole, alebo ktorí by za priaznivejších okolnosti boli aktívnymi členmi spoločenstva Katolíckej cirkvi. Vyhliadky do budúcnosti sú až príliš pesimistické, prognózy priam deprimujúce.

Tieto melancholické skutočnosti nevyhnutne vedú k otázke: Aká je budúcnosť Katolíckej cirkvi – najmä pokiaľ ide o Cirkev v západnom svete?

Na týmto stavom Cirkvi sa zamýšľali nielen sociológovia a svetskí odborníci sociálnych vied, ale aj mnohí teológovia, duchovné osobnosti a veriaci laici. Avšak aj tí, čo hľadia na súčasnú krízu „sub specie aeternitatis“ pod zorným uhlom večnosti, upozorňujú a varujú...

Jedným z týchto starostlivých pozorovateľov neutešeného vývoja bol aj profesor dogmatickej teológie na nemeckej univerzite v Tübingene (Eberhard Karls Universität Tübingen) Jozef Ratzinger, ktorý už pred 50 rokmi poukázal na symptómy krízy a pokúsil sa o osobný náčrt budúceho vývoja. Na Vianoce v roku 1969 predniesol rozhlasový prejav s prorockým názvom „Ako bude vyzerať budúca Cirkev?“ V prejave ponúka na zamyslenie svoj pohľad na vývoj udalostí, na ktoré sa mnohí z nás pozerajú s obavami.

Profesor Ratzinger poukazuje, že ako v minulosti, aj teraz, súčasná kríza preoseje Cirkev. Preosiata Cirkev bude oveľa menšia, chudobnejšia, ale o to duchovne bohatšia. Kríza ju prečistí. Nebude sa spoliehať na prestíž, alebo postavenie v hierarchii svetských hodnôt, ale skôr sa bude podobať prvotnej Cirkvi v svojej jednoduchosti, nábožnosti a horlivosti.

Je vhodné a priam žiaduce, aby sme si pripomenuli tieto slová prof. J. Ratzingera – súčasného emeritného pápeža Benedikta XVI. Nielen preto, že sa ukazujú ako pravdivé aj po 50 rokoch, ale aj preto, lebo môžu byť aj útechou s nádejou tým, čo sú príliš ustarostnení o budúcnosť. Prof. Ratzinger píše: Budúcnosť Cirkvi môže vyrásť a vyrastie z tých veriacich, ktorí sú hlboko zakorenení a ktorí žijú z plnosti svojej viery. Nevyrastie z tých, ktorí sa ochotne prispôsobujú chvíľkovým a prechodným javom doby, alebo z takých, ktorí iba kritizujú iných a žijú v zajatí vlastnej neomylnosti. Ani z takých, ktorí z pohodlnosti volia ľahšiu cestu. Obchádzajú vnútorný plameň viery a vyhlasujú za falošné a staromódne, za tyranské a legalistické všetko, čo kladie na veriacich určité požiadavky sebazaprenia, premáhania a osobnej obety.

Aby som to vyjadril pozitívnejšie: Budúcnosť Cirkvi opäť – ako tomu bolo vždy – budú formovať svätci, čiže osoby, ktorých myslenie ide hlbšie než módne heslá dňa, ktorí vidia viac, než ich súčasníci, pretože ich životy zahrňujú širšiu realitu.

(Pokračovanie na 3. strane)

Tibor Kovalik: Slovenská Madona

Opúšťajú nás krásni ľudia, doma na Slovensku povšimnutí iba málo aleobo okrajovo, či vôbec. Ešte pred Stanom Dusíkom odišiel k Pánu Bohu výtvarník a spisovateľ Tibor Kovalik. Od prvého šísla Kultúry bol naším čitateľom a spoupracovníkom. Uverejňoval v Kultúre svoje poviedky, ktoré by sa dali nazvať aj literárnymi dejinami národa od povstania 1944 po súčasnosť. Tibor Kovalik vysielal v auguste 1968 zábery z okupácie ČSR vojskami Varšavskej zmluvy. Bolo pochopiteľné, že musel svoju vlasť opustiť. V Kanade potom spolupracoval so Svetovým kongresom Slovákov, dával grafickú podobu exilovým autorom. Aj ja mám pamiatku na Tibora Kovalika. Ilustroval mi básnickú zbierku Večernica Ranná hviezda. K jubileu mi namaľoval prekrásny portrét, ktorý mi ho pri práci pripomína na stene. Drahý Tibor, nech ťa dobrotivý Pán Boh prijme do svojho náručia! Bratsky tvoj Teodor Križka.

Výzva

TEODOR KRIŽKA

Denne sme bombardovaní médiami. Správa za správou sa pokúša prevŕtať naše duše, pokriviť ic, rozkolísať, zneistiť. Ktosi nás presviedča, že sme nežili v pravde, že tá skutočná pravda iba nastupuje. Už-už príde vytúžená blažená budúcnosť.

Koľkí tomu podľahnú! Niekedy mi rozum zostane stáť, ak vidím napr. autora statočných článkov, ktoré som mu publikoval v Kultúre, a zrazu reční na zhromaždeniach zakých vzdialených ideálu a pravde. Kresťania akoby žili dve Evanjeliá, jedno pro domo, druhé pre svet, presne ako za čias totality.

Nie, nekritizujem hľadajúcich. Tí majú nárok na omyl. Kritizujem tých, ktorí pravdu poznali a predávajú ju za osobnú kariéru. Za minútu pochybnej slávy, keď stoja pred mikrofónom a hlásajú čosi, čomu uverili, lebo im to prináša pohodlie a uznanie, alebo čisto za to, aby nemali problémy vo svojej konformnej zbabelosti .

Sme obklopení týmito pascami pochybného úspechu, resp. falošného pokoja, kam ľudské oko dohliadne. Je to situácia, v akej sme žili takmer pol storočia komunistickej okupácie. Totalita síce padla, ale akoby naoko, lebo trvá v nás. Má iné pomenovanie. Politkorektosť, multikulturalizmus, otepľovanie planéty, genderizmus.

Je to situácia, ktorá hrozí sentimentom po starých dobrých časoch, keď pre cenzúru väčšina mala pocit stability a neuvažovala nad tým, že ich nevinný sused práve skončil v rukách ŠtB. Dnes vtrháva NAKA do bytov podobných ľudí ako za komunizmu politická polícia, a väčšina sa tvári, akoby sa nič zvláštne nestalo. Akoby sme sa naivne nazdávali, že to nič, u mňa predsa neboli...

Svet sa námpred očami mení. Jedno, či ten na západ, či ten na východ od nás. Oba svety hľadajú znova iba svoju egoistickú pravdu. Mnoho statočných ľudí to ešte nechápe. Bolo by mi pohodlnejšie povedať, že tam a tam ozaj milujú pravdu viac ako svoje mocenské záujmy. Ale nemám na to argumenty. Možno sa ozaj končí nezdravý monopolárny svet. Ale bipolárnosť či tripolárnosťnie jeopravde. Je to iba o prerozdelení geopolitického vplyvu, keď si časť zodpovednosti uzurpuje iný ako doterajší hegemón.

Stačí sa pozrieť na diskusiu medzi Poľskom a Ruskom v otázke Druhej svetovej vojny. Nakoniec, podobný proces rozpútal aj u nás Danko, ktorý do vnútropolitického boja s konkurentom ĽSNS zaťahuje Rusko.

Zdá sa, že slovenský národ stojí pred novou veľkou výzvou.

Pred liberalizmom nás varoval už Ľudovít Štúr

Väčšina z nás pozná Ľudovíta Štúra najmä ako jazykovedca, ktorý kodifikoval spisovnú slovenčinu a ako politika, ktorý bojoval proti maďarizácii v Uhorsku. Štúrov spoločensko-politický záber bol však omnoho širší, ako sa dnes učí na školách. Málokto vie, že už v polovici 19. storočia ostro vystúpil nielen voči vtedy vznikajúcemu komunizmu, ale aj voči západnému liberalizmu, teda ideológii, ktorá v súčasnosti ovládla mnohé členské štáty Európskej únie a ktorá má ambíciu vládnuť po budúcoročných voľbách aj na Slovensku.

Pokiaľ ide o národné a sociálne slobody (zrušenie poddanstva) či hospodársky pokrok, Štúr nebol konzervatívcom. Snažil sa o zásadnú zmenu neúnosných spoločenských pomerov v Uhorsku. To, čo však odmietal, bol „západný liberalizmus“, ktorý sa zrodil v tzv. Veľkej francúzskej revolúcii a pod ktorým chápal rôzne zhubné politické a spoločenské ideológie a hnutia vznikajúce a pôsobiace najmä v západnej Európe, ktoré radikálne menili vtedajší politicko-spoločenský poriadok a zvyklosti.

Západ bol v jeho očiach chorý, skazený a nemravný, rútil sa do záhuby a preto mali Slovania jeho liberalizmus odmietnuť: „Ľudia biedni a slepí! Nedáva chorý sily životnej; inšie potrebuje svet náš, ako čo mu daktorí prinášate z terajšieho západu!“Vyčítal mu protikresťanský charakter, bezbrehý materializmus a pôžitkárstvo, zmäkčilosť,voľnomyšlienkárstvo, sebeckosť, egoizmus či rozbíjanie rodín.Chcel, aby Slovania nehľadali cudzie vzory, ale usilovali sa nielen o politickú, ale aj ideologickú samostatnosť: „Je poľutovaniahodné, že aj niektorí slovanskí synovia, konkrétne českí, nechali sa zviesť západnými liberálnymi názormi, vo svojom svetonázore sa celkom riadia Západom a dívajú sa na svet cez cudzie okuliare. Dosť sme sa u nás naslúžili cudzím a už je načase, aby sme začali vo všetkých ohľadoch rozmýšľať nad samostatnosťou!“.

V súvislosti so snahou dnešných liberálov, usilujúcich sa podľa vzoru západných štátov o uzákonenie registrovaných partnerstiev homosexuálov aj na Slovensku, sú mimoriadne aktuálne Štúrove slová: „Aj inde sa vyskytuje prostopašnosť a scestnosť, sú však výnimky z pravidla, pokúšajú sa zaliezť do tmy, na Západe však k takýmto veciam dochádza za bieleho dňa, a dokonca si nárokujú na oprávnenosť, chcú byť uznané zákonom, ba mnohí sa nimi ešte aj pýšia a chvália...“ Pri pohľade na pochody ľudí z LGBTI komunít, ktorí sú po vzore Západu pyšní a hrdí na svoje sexuálne úchylky, môžeme so Štúrom len súhlasiť.

No Štúr nebol jediným národným velikánom, ktorý pokladal liberalizmus za hrozbu pre Slovensko a Slovákov. V podobnom duchu nás pred ním varovali aj ďalší národovci, ako napríklad otec národa Andrej Hlinka, ktorý svojho času vyhlásil:

„Život je boj a my tento boj hrdinsky prevádzať musíme! Boj proti krivde, boj proti liberálnym bandám, boj až do krvi a úmoru!“.

Odkaz našich predkov, ktorí celý svoj život zasvätili boju za náš národ, je teda celkom jasný a najlepšie ho vystihujú tieto Štúrove slová:

„My nepotrebujeme západný liberalizmus, Slovanstvo si vystačí duchom aj silou“. Je len na nás, ako s týmto odkazom naložíme a aké vzory budeme nasledovať.

Mgr. RASTISLAV SCHLOSÁR,
poslanec NR SR
za ĽS Naše Slovensko

Prosba
k priaznivcom Kultúry

Najľahšia forma podpory nášho časopisu je predplatné,
z ktorého príjem je predsa len o málo väčší
ako zo stánkového predaja.

Predplatiť Kultúru si môžete jednoducho
na e-maile: **Ganisinova.Renata@slposta.sk**

Nepoľavujte v ušľachtilom úsilí,
prispejte na číslo účtu Kultúry
v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK6909000000000170427664

Pochybnosti a neviera vznikajú pozvoľna. Už v predkoncilovej teológii sa prejavuje tendencia menšej úcty k Bohu a k preceňovaniu, niekedy až k zbožňovaniu človeka. Spomeniem Maritaina, Congara, de Lubaca a de Chardina atď.

Vieme zo socializmu, ale už aj zo súčasnosti, že nie je natoľko dôležité, čo sa oficiálne hovorí a čo sa verejne vytlačí, ale to, čo sa dá čítať medzi riadkami a k čomu to nakoniec vedie. "Podľa ovocia ich spoznáte..."

Z Vlada Gregora

K histórii, dôsledkom a následkom koncilu odporúčam texty dona Luigiho Villu (1918 - 2012), ktorý dokonca vydával časopis Chiesa viva. Dobrá a faktografická je aj kniha protestanta Ericha Brüninga "Cudzí agent", kronika koncilu od Ralpha Wiltgena SVD "Rýn sa vlieva do Tiberu" a čerstvo preložená kniha Roberta de Matteiho " II: vatikánsky koncil." Ak sa vám to nechce čítať, stačí si prelistovať spomienky Hansa Künga a všeličo o zákulisí a cieľoch podaktorých účastníkov koncilu sa bez námahy dozviete. Málokedy citujem, pretože sa zaoberám všeobecnými a všeľudskými zásadami, ale keď konečne niečo zacitujem, znamená to, že sa to naozaj oplatí prečítať.

Nepochybne sme sa dostali do štádia, keď sa hanbíme za to, že ešte vôbec existujeme. Nečudujte sa, že to nielen mňa, ale mnohých veriacich trápi. Asi nielen ja mám smutný dojem, že otec František nechce len stvoriť novú Cirkev, ale chce zaviesť aj novú vieru. A to ľudia odmietnu a už aj odmietajú. "Nahneval si vládcu? Obráť sa k ľudu. Nahneval si ľud? Tak utekaj." (Kaukazské príslovie.) Stalo sa totiž to, že po koncile sa neoficiálne uznal judaizmus za rovnocenný kresťanstvu a po Seelisburgu už aj oficiálne, doslova sa zakázala misia medzi židmi. Čo je tak trochu paradox, ak nie rovno nezmysel. Pretože čo iné robil medzi svojimi rodákmi Ježua Mašiach, ak nie zvestoval evanjelium pre ich záchranu a obrátenie? Žiaľ Bohu, vzniká vo mne ďalší dojem, že po rehabilitácii judaizmu vznikli snahy o rehabilitáciu šamanizmu, teda pohanstva.

Otec František teda neznepokojuje len mne tým, že stále treba vysvetľovať, ako to vlastne myslel. Pritom v evanjeliu sa píše jasne: "Vaša reč nech je áno, áno a nie, nie a čo je navyše, je od Zlého." (Matúš, 5, 37) Modlárstvo nie je len obdivovanie Pachamamy a ušľachtilých divochov, ale akékoľvek uctievanie sveta a človeka. Ak preceňujeme možnosti politiky a ekonomiky, určite páchame modloslužbu. Pretože prvý príkaz Desatora o tom, že si máme ctiť len nášho Stvoriteľa a jedine jemu sa máme klaňať, je dosť jasný a kategorický.

NON POSSUMUS, to jest nemôžeme, hovorili tisícky mučeníkov, ktorých nútili k modloslužbe a NIKTO nám nemôže prikazovať niečo iné a tolerantnejšie.

Neboj sa, maličké stádo

(Pokračovanie z 1. strany)

Altruizmus, ktorý oslobodzuje ľudí, sa dá dosiahnuť iba trpezlivosťou v drobných každodenných maličkostiach a sebazaprením. Takýmito drobnými udalosťami a skutkami dňa sa človek dozvedá, do akej miery je otrokom vlastného "ja"; toto mu otvára oči a on potom vidí zmysel svojho života a utrpenia.

Ak dnes sme iba s ťažkosťou schopní uvedomovať si všadeprítomnosť Boha, to je preto, lebo v dnešnej situácii je až príliš ľahké odpútať sa a uniknúť z hĺbky našej bytosti k rozličným narkotickým pôžitkom a zážitkom, ktoré ponúka svet. Takto zatvárame Bohu svoje vnútro. Ak je pravdou, že človek vidí iba cez svoje srdce, potom my sme poľutovania hodní slepci.

Ako to všetko súvisí s našimi súčasnými problémami? V prvom rade to naznačuje, že všetky tie pompézne reči, ktoré predpovedajú budúcnosť Cirkvi bez Boha a bez viery sú iba mlátením prázdnej slamy. My nepotrebujeme Cirkev, ktorá hlása kult svetských aktivít a politických modlitieb. Taká Cirkev si sama vykope hrob. Ostane však po nej Cirkev Ježiša Krista, Cirkev veriaca v Boha, ktorý sa stal človekom a sľubuje nám život aj po smrti. Lebo kňaz, ktorý je viacmenej sociálnym pracovníkom, je ľahko nahraditeľný psychoterapistom, alebo iným špecialistom; ale kňaz, ktorý nie je "špecialistom" v sociálnej oblasti, ktorý nepozoruje dianie zvonka a neposkytuje odborné rady, ktorý sa však v mene Boha dáva do služieb človeka, stojí pri ňom v jeho žiaľoch, radostiach a obavách, taký kňaz istotne bude v budúcnosti veľmi potrebný.

Postúpme o krok ďalej: z krízy dneška vyrastie Cirkev zajtrajška. Bude to Cirkev, ktorá utrpela značné straty. Bude menšia a bude musieť začínať znova, viac-menej od začiatku. Už nebude môcť bývať v svojich mnohých veľkolepých budovách, ktoré si postavila v časoch svojho rozkvetu. Počet jej stúpencov poklesne a tým aj ona sama stratí mnohé sociálne privilégiá. Na rozdiel od predchádzajúcich čias, pretvorí sa v čosi ako dobrovoľnú spoločnosť, do ktorej sa vstupuje rozvážne a dobrovoľne. Ako malá komunita bude klásť oveľa väčšie a náročnejšie požiadavky na iniciatívu svojich jednotlivých príslušníkov. Nepochybne objaví nové formy pastorálnej služby a do kňazského stavu bude vysviacať osvedčených kresťanov, ktorí sa preukázali schopní v svojej profesii. Tí potom budú vykonávať túto novú formu pastorácie v mnohých menších komunitách, alebo uzavretých sociálnych skupinách. Popri tom však tradičná pastorácia ostáva platná a nenahraditeľná, ako bola od nepamäti. Možno však s presvedčením predpokladať, že vo všetkým zmenách, v ktorých Cirkev objaví a občerství svoju podstatu, bude stredobodom až do konca sveta, čo tam bolo vždy: viera v trojjediného Boha, v Krista, Božieho Syna, ktorý sa stal človekom a prítomnosť Ducha svätého. Vo viere a modlitbe vždy bude pokladať sviatosti za prejav úcty k Bohu a nie za predmet liturgického študijného bádania.

Táto budúca Cirkev bude už viacej duchovná, nebude mať nároky na politický mandát a nebude hľadať priazeň raz s pravičiarskymi, inokedy s ľavičiarskými politickými kruhmi. Nebude to mať ľahké, pretože proces hľadania a skúšania novej cesty si bude vyžadovať značné vypätie síl. Stane sa chudobnou Cirkvou chudobných a pokorných. Proces premeny bude sťažený prítomnosťou malomyseľných sektárskych skupín ako aj samovoľnej pomposity, ktorej sa bude musieť zbaviť. Možno predpokladať, že to potrvá určitú dobu. Proces bude dlhý a namáhavý, tak ako tomu bolo v predvečer Francúzskej revolúcie – v období prechodu od falošného pokroku k duchovnej obnove v 19. storočí – keď módnym a populárnym bol taký biskup, ktorý si robil vtipy z dogmy a naznačoval, že pochybovať o existencii Boha je celkom normálne.

Ale potom, keď sa táto zaťažkávajúca skúška skončí, z tejto duchovne obrodenej a jednoduchšej Cirkvi vytryskne veľká sila. Ľudia v totálne programovanom svete zistia, že sa nachádzajú v neopisateľnej samote. Tým, že zo svojho pohľadu úplne stratili Boha, precítia v plnom rozsahu hrôzu svojej chudoby. A vtedy objavia, že "malé stádo" veriacich predstavuje niečo celkom nové. Objavia nádej, ktorá bola mienená pre nich a odpoveď, ktorú v súkromí svojho srdca vždy hľadali.

Dnes možno celkom iste konštatovať, že Cirkev čelí veľmi vážnej situácii. No skutočná kríza sa iba začala. Treba počítať s tým, že nás čakajú burlivé časy. Ja však s dôverou a istotou predvídam, ako to všetko skončí: z krízy sa nevynorí Cirkev politického kultu – ktorá je prakticky mŕtva už dnes – ale Cirkev viery. Už nebude predstavovať vedúcu sociálnu mocnosť v takom rozsahu, v akom bola až do nedávna, ale bude prežívať obdobie čerstvého rozkvetu a bude útulným domovom, v ktorom ľudia nájdu život a nádej nesmrteľnosti.

(J. Ratzinger: What Will the Future Church Look Like? Z knihy Faith and the Future, Ignatius Press, San Francisco, CA, 2009)

Túto neotrasiteľnú vieru v budúcnosť Katolíckej cirkvi prejavuje Benedikt XVI./Jozef Ratzinger aj dnes. Svedčia o tom jeho slová prednesené na pohrebe kolínskeho arcibiskupa-kardinála Joachima Meisnera, ktorý zomrel 5. júla 2017. Benedikt XVI. nemohol byť prítomný osobne a jeho list prečítal biskup Georg Gänswein. List obsahuje aj túto uisťujúcu vetu: "Kristus nikdy neopustí svoju Cirkev, ani vtedy nie, keď zúri búrka na mori a lodička je tak zaplavovaná vlnami, že stroskotanie sa zdá byť neuniknuteľné."

FRANTIŠEK VNUK

Darina Vergesová

Čriepky z Nemecka (5)

Valiace sa masy moslimských imigrantov z Blízkeho východu, severnej Afriky a strednej Ázie do Európy, ako sme to vídavali na televíznych obrazovkách počnúc septembrom 2015, nie sú minulosťou. Boli iba predvojom. Na letiskách vo Frankfurte nad Mohanom a v Kolíne nad Rýnom neprechádzajú „pasažieri" tmavšej a tmavej pleti v nočných hodinách letiskovými terminálmi, ale vozia ich rovno do hangárov a odtiaľ autobusmi rozvážajú do azylových centier. Tajný import imigrantov do Nemecka podlieha od roku 2017 vysokému stupňu štátneho utajenia a bližšie informácie o ňom sú nielen pre verejnosť, ale aj pre poslancov bundestagu nedostupné.

Počúvame, že Európa vymiera. Jej záchranou má byť presídľovanie obyvateľstva z moslimských štátov, čiže dovoz „zakonzervovaného stredoveku" do Európy. Na tento účel sú už dávno vypracované rôzne projekty, napr. projekt EUROMED. V ňom sa ráta s prisťahovaním 56 miliónov moslimov do krajín EÚ medzi rokmi 2010 – 2050. Predbežný odhad 56 miliónov či dokonca 80 miliónov moslimov má vyrovnať demografický úbytok v Európe. Tento projekt začína byť v niektorých európskych štátoch (napr. vo Francúzsku, Veľkej Británii a inde) realitou. Európska kultúra tam mizne, kresťanské kostoly sa prebudovávajú na mešity a kresťanská civilizácia sa rozkladá. Už to došlo tak ďaleko, že napríklad vo Francúzsku poštové známky zobrazujúce kríže, symboly Krista alebo Vianoc, prípadne ženské postavy sa na poštových úradoch prelepujú bielym cenzorským štítkom, na ktorom je vyrazené potvrdenie o zaplatení poštovného. Takto sa chce predísť, aby moslimskí poštári nábožensky „nesprávnu" poštu neroztrhali a nezahodili.

Tvár Anglicka je už taká islamská, že jej hlavné mesto začali volať Londonistanom. V Londýne je 423 nových mešít a oficiálne 100 šaría súdov. Nástup tohto paralelného právneho systém (šaría) je možný vďaka britskému arbitrážnemu zákonu a systému mimosúdnych riešení sporov. Islamské právo šaría podporujú tiež britské univerzity. Kostoly sa prestavujú na mešity. Kostol Hyatt United Church (Londýn) kúpila egyptská komunita a prestavala ho na mešitu. Rímskokatolícky kostol St. Peter's Church v Cobridge bol odpredaný moslimskej komunite a prestavaný na mešitu Madina Mosque. V množstve prebudovávaní kostolov na mešity by sa dalo ešte dlho pokračovať.

V rokoch 2012 až 2014 sa podiel Britov, ktorí sa identifikujú ako Angličania, znížil z 21 % na 17 %, čo je pokles o 1,7 milióna ľudí, zatiaľ čo podľa prieskumu vykonaného NatCen Social Research Institute stúpol počet moslimov o takmer milión. V roku 2015 bol v Anglicku prevedený prieskum najviac používaných mien a zistilo sa, že najviac používaným menom je Mohammed a jeho ďalšie varianty Mohamed, Mohammad, Muhammed, Mahmud a iné.

Prisťahovalecká politika jednotlivých štátov je rôzna. Existuje veľa štátov, ktoré odmietajú prisťahovalectvo a chcú naďalej uchovať pôvodnú etnicitu svojho obyvateľstva. Je to bežné najmä v ázijských krajinách, napríklad v Japonsku. Iné štáty, napríklad početné anglosaské štáty ako USA, Kanada, Austrália alebo Nový Zéland sa výslovne považujú za prisťahovalecké krajiny. To ale neznamená, že každý má právo usadiť sa tam. Tieto krajiny uskutočňujú veľmi selektívnu prisťahovaleckú politiku. Kanada zobrala napríklad počas migračnej krízy iba 25 000 Sýrčanov, a to len rodiny, nie mladých, samotne cestujúcich mužov. V porovnaní s týmito štátmi je Nemecko jedinečné! Prívrženci strany Zelených, ľavičiarov a iných liberálov dosiahli, že „ani jeden človek nie je ilegálny", a tak každý Afričan, ktorý má peniaze na cestu do Európy, môže si svoj sen, prísť do Európy, splniť. Nemecko bolo síce už oddávna „prisťahovaleckou" krajinou, o čom svedčia priezviská francúzskeho, španielskeho, talianskeho, slovanského alebo iného pôvodu. Prvá generácia nositeľov „nenemeckých" priezvisk sa dozaista cítila ešte cudzincami. Ich deti narodené v Nemecku sa už cítili ako Nemci a ďalšie generácie sú Nemcami. Pre Nemecko v minulosti nebol problém prijímať cudzincov, ktorí sa začlenili do materskej spoločnosti a stotožnili s jej hodnotami. U moslimov je to opak. Prvá generácia priniesla so sebou svoju kultúru, svoj spôsob života. Ich potomkovia preberajú „zakonzervovanú" kultúru svojich predkov, európsku kultúru odmietajú, sú voči nej dokonca nepriateľskí, radikalizujú sa.

Mnohí potomkovia tureckých gastarbeiterov v Nemecku sa združujú v rôznych extrémistických spolkoch ohrozujúcich bezpečnosť štátu. Azda kvôli „politickej korektnosti" a „demokracii" tieto spolky nie sú zakázané, sú iba pozorované štátnou bezpečnosťou (Verfassungsschutz). Jedným takým islamským združením je Federácia tureckých demokraticko-idealistických združení v Nemecku. V ňom sa venujú najmä práci s mládežou. Vštepujú jej, že Nemecko treba považovať za „cudzinu", v ktorej treba brániť svoju tureckú identitu.

Zaujímavé je sledovať televízne diskusie v ZDF a ARD. Pristavím sa pri niektorých z nich. V relácii so Sandrou Malschbergerovou (5.10.2016) na tému populizmus boli hosťami Lea Roshová, televízna žurnalistka a neúnavná obdivovateľka Angely Merkelovej, Anton Hofreiter zo strany Zelených, luxemburský minister zahraničných vecí Jean Asselborn, maďarský diplomat Gergely Pröhle a Beatrix von Storchová zo strany Alternatíva pre Nemecko (AfD). Stredobodom diskusie boli podľa očakávania migranti. Prví traja diskutujúci boli predstavitelia Merkelovej „vítacej kultúry" a ďalší dvaja Merkelovej otvorenými hranicami neboli nadšení. Redakciou nalinkovaná diskusia prebiehala podľa plánu. Trom slniečkarom dala moderátorka dohovoriť, dokonca mohli pourážať aj tých dvoch „xenofóbov". Zato tým dvom dohovoriť nedala, neustále im skákala do reči. Hneď v úvode pri téme Drážďany (tu sa myslela občianska iniciatíva Pegida (Vlasteneckí Európania proti islamizácii Západu)) sa Roshová o demonštrujúcich vyjadrila ako o zberbe, hávedi (Pöbel). Oháňala sa holokaustom, ako keby tí, čo nie sú za prijímanie moslimov, boli súčasne antisemiti. Luxemburský slniečkar Asselborn spustil hromy-blesky na Orbána a Storchovej z AfD povedal: "Madam Storchová, za Vašou logikou je nenávisť a závisť. Dúfam, že ste pominuteľná a rýchlo zmiznete." Keby to tak povedala Storchová Asselbornovi, bola by obžalovaná z nenávisti voči cudzincom, a ak by bol tento nebodaj ešte aj židovského vierovyznania, tak aj z antisemitizmu.

V relácii Anne Willová (16. 10. 2016) bol hosťom medzi inými aj istý Sýrčan, ktorý prišiel do Nemecka aj s rodinou koncom roka 2012. Celá rodina dostala azyl. Sýrčan vystupoval rázne, bral slovo aj bavorskému ministrovi Hermannovi. A ten ako malý chlapec ho počúval, ani nemukol. Sýrčan našiel veľkú oporu v Katje Kippingovej, predsedkyni nemeckej ľavicovej strany Die Linke. Tá rečnila typicky ľavičiarsky – o rasizme v Nemecku, najmä v Sasku a proti strane AfD.

Do tretice sa zmienim o diskusii pod názvom Merkelovej imigračná politika s Anne Willovou (10. 9. 2016). Diskutérom bol istý vysokoškolský profesor Wolfgang Merkel (nie je Merkelovej príbuzný), ktorý na výrok, že s Merkelovej politikou nie je spokojných 82% obyvateľstva, odpovedal, že to je nepodstatné. Inými slovami, národ musí byť spokojný so všetkým, čo sa mu predloží. A že návrh bavorskej strany CSU prijímať prisťahovalcov z kresťansko-európskych štátov je podľa neho rasistický, pretože to je „nábožensko-etnická selekcia". Ďalej hovoril o tom, že demokracia musí zniesť všetko, napr. aj to, keď moslimský muž nechce žene podať ruku. A keď budú ženy chodiť v burkách, nemožno im to zakázať, pretože v demokracii majú na to právo!

Do týchto známych televíznych diskusií na staniciach verejnoprávnej televízie zaoberajúcimi sa aktuálnym spoločenským dianím sa pozývajú diskutéri zaujatí a s jednostranným postojom. Na konci takejto relácie divák má pocit, že islam je prínosom, ba spásou pre Nemecko.

Médiá v Nemecku podporujú vládnu politiku. Veľká časť médií, hlavne televízia a rozhlas sú verejnoprávne. V ich vedení sedia politici starých strán (ktoré už dávno nie sú tie, čo bývali) a ovplyvňujú tak obsadzovanie pozícií šéfredaktorov a nepriamo aj štruktúru programu. Ďalšie médiá, hlavne tlač, sú v rukách len niekoľko málo majiteľov. Jedným z nich je cez firmu Madsack dokonca strana SPD. Z toho vyplýva, že tieto médiá nekritizujú vládnu politiku. Redaktori, ktorí by to urobili, by boli prepustení. O neutrálnych médiách v Nemecku nemožno ani zďaleka hovoriť.

Islam sa valí do Európy a niet vôle zastaviť ho. Pod rúškom „pomoci utečencom" prebieha celoplošná islamizácia kresťanských národov. Európa nepomôže Afrike tým, že bude prijímať jej obyvateľov. Afrike pomôže v prvom rade funkčná antikoncepcia a striktná politika ohraničenia počtu detí. Afrika má ročný prírastok 50 miliónov ľudí za jediný rok! Žiadny kontinent nemôže mať toľko zdrojov, aby uživil masu ľudí, ktorá sa každých 4 – 5 desaťročí zdvojnásobní. Keby sa Európania tak množili ako obyvatelia Afriky, tak v Európe by bolo všetko zastavané a panoval by hlad. Paradoxom je, že v rozvinutých krajinách pôrodnosť klesá a v tých menej rozvinutých alebo v nerozvinutých krajinách panuje populačná explózia. Podľa najnovších údajov chce prísť do Európy osemsto miliónov Afričanov!

Približne pred tromi desaťročiami som precestovala Tunisko. Na jednom veľkom priestranstve, myslím, že to bolo trhovisko, mesto si už nepamätám, som videla kontajnery veľkých rozmerov. Spýtala som sa človeka, ktorý ich strážil, čo je v nich. Odpoveď bola, že použité šatstvo z Európy. Dala som sa s ním do reči a dozvedela som sa, že šatstvo z týchto kontajnerov sa nerozdáva medzi chudobných. Kontajnery odkúpia v celosti bohatí Tunisania a títo potom jednotlivé kusy

predávajú chudobným. Čiže Európa nielenže robí bohatých ešte bohatšími, ale ničí aj domáci textilný priemysel, v ktorom by mnoho Tunisanov našlo prácu. Dnes nie je situácia iná. Lode dotované EÚ plávajú do Afriky s „handrami“, ktoré Afrika nepotrebuje a ktoré ani nechce.

Ďalej: Do Nemecka prišli ako „politicky prenasledovaní“ rybári zo Senegalu. Predtým predali svoje rybárske plavidlá pašerákom, ktorí nimi teraz prepravujú imigrantov do Európy. Dôvodom ich odchodu zo Senegalu bolo odkúpenie rybolovných práv Európskou úniou na senegalskom pobreží Atlantického oceánu. Tam teraz vo veľkom prevádzkujú rybolov Španieli, Francúzi a Taliani na veľkých priemyselných lodiach a tým domácim rybárom zobrali obživu.

Ďalej: Cibuľa z Holandska zaplavuje Afriku. Jej nadprodukcia z Európy ide do Afriky a tamojší drobní poľnohospodári krachujú, pretože ich domáce produkty nie sú schopné konkurovať dovozom z Európy. Aj sušené mlieko zaplavuje Afriku, čo má za následok, že roľníci zredukovali chov hovädzieho dobytka. Do Ghany sa dovážajú haldy mrazeného kuracieho mäsa, ktoré je lacnejšie ako domáce produkty, a tak domáci chovatelia hydiny krachujú. To sú výsledky globalizácie spojenej s voľným trhom, pohybom kapitálu, tovaru, služieb a pracovnej sily.

Pomoc Afrike je možná: Nechať ju, aby si sama pomohla, nevmešovať sa do vnútorných záležitostí jednotlivých afrických štátov, nevyvolávať tam rôzne revolúcie a nedodávať zbrane.

Islamu čelili už naši predkovia. Postrachom boli moslimskí Osmani, ich násilná islamizácia, náboženská nenávisť a pohŕdanie bezvercami ako menejcennými bytosťami. Mladých odvliekali do otroctva a starých a batoľatá zabíjali, sídliská a mestá vypaľovali. Pripomínať si tieto historické reminiscencie, sa v dnešných časoch nenosí. Kresťanské združenie Magnificat Slovakia požiadalo svojho času bývalého generálneho riaditeľa RTVS Václava Miku, aby v čase výročia bitky pri Viedni v roku 1683 slovenská televízia odvysielala o tejto dejinnej udalosti taliansko-poľský koprodukčný film z roku 2012 od režiséra Renza Martinelliho s názvom 11. september 1683. Bitka pri Viedni. Bitka pri Viedni bola jedným z najväčších víťazstiev kresťanských vojsk nad moslimskou armádou. Osmanská ríša sa od toho času viac menej už len zmenšovala a znamenala na veľmi dlhú dobu v podstate zastavenie islamizácie Európy, s výnimkou Balkánu. Riaditeľ RTVS Miko s jeho tímom žiadosť o odvysielanie tohto filmu odmietli, pretože vraj medziiným „Najväčším problémom scenára, a aj celého filmu je, nielen podľa nás, manipulačný pohľad na historické udalosti s neskrývaným xenofóbnym a šovinistickým pohľadom.“

Čo sa islamu nepodarilo silou zbraní, to dosiahol cez tretí sektor, cirkev, rôzne tzv. humanitárne organizácie a vlády, ktoré uskutočňujú alebo podporujú cielené navážanie islamu do Európy. A ten sa medzitým stal aj jej súčasťou a aj postrachom. Pri výkriku “Allahu Akbar” nejeden nemoslim cíti úzkosť, často aj strach. Dôvodom je náboženská fanatickosť moslimských imigrantov, ich vysoká kriminalita a nenávisť voči „nevercom“, teda tým, ktorí ich prijali. Najčastejšou zbraňou kriminálnych moslimských imigrantov sú nože, kalašnikovy a masívne nákladiaky. Začiatkom augusta 2019 došlo k vražde aj dobodaním mečom. Obeťou bol 36 ročný Nemec a páchateľom 28 ročný Sýrčan Issa Mohammed, ktorý prišiel do Nemecka v roku 2015. Tragédia sa odohrala pred očami jedenásťročnej dcéry obete. Polícia iba predpokladá, že páchateľ je skutočne zo Sýrie. Sú totiž pochybnosti o jeho totožnosti a veku. Issa Mohammed nie je polícii neznámy. Má na rováši krádeže, vlámania a ublíženie na tele.

V Európe do príchodu moslimských migrantov nebolo zvykom, aby sa ľudia navzájom sácali pod idúce vlaky. Začalo to príchodom moslimských imigrantov do Európy. Sácajú pod ne tých, ktorí ich ako „úbožiakov“ utekajúcich pred vojnou prijali.

Berlín, január 2017: Skupina mladistvých zaútočila v sobotu v noci na dvoch mužov na stanici Kottbusser Tor v Kreuzbergu a jedného z nich sotili na koľaj. Mužovi (26) sa podarilo dostať sa von skôr ako dorazil vlak. Páchatelia: šesť zo Sýrie a jeden z Lýbie.

Hamburg-St.Pauli, január 2017: Maročan (16) zaútočil a okradol ženu (34). Potom ju vtlačil na koľajisko. Žena utrpela ľahké zranenia.

Drážďany, marec 2017: Dvaja žiadatelia o azyl z Maroka a Libye (24, 27) sotili nemeckého otca rodiny na koľajisko a jeden z útočníkov ho stále kopal, aby sa nemohol dostať von. Našťastie vodič rýchlodráhy (S-Bahn) reagoval bleskurýchle a stačil zastaviť vlak pár metrov pred mužom.

Berlín-Charlottenburg, november 2017: Iračan (28) v rozbehu sotil ženu (20) pred príchádzajúci vlak (U-Bahn). Žena bola na mieste mŕtva.

Bazilej (Švajčiarsko), november 2018: Páchateľ tmavej pleti sotil 73 ročného muža pod idúcu električku. Našťastie muž neutrpel žiadne vážne zranenia.

Norimberg, február 2019: Turek a Grék sotili troch 16 ročných nemeckých mladistvých na koľaje. Dvoch z nich prešiel prichádzajúci vlak, tretiemu sa podarilo zachrániť sa.

Blaubeuren, apríl 2019: Potom čo 37 ročná sprievodkyňa regionálneho vlaku zistila, že dvaja muži afrického výzoru cestujú bez platných cestovných lístkov, došlo k roztržke medzi ňou a mužmi. Keď vlak zastal na stanici v Blaubeuren jeden z mužov ju sotil medzi vlak a okraj nástupišťa. Utrpela otras mozgu a podliatiny na chrbte a stehnách.

Viedeň, máj 2019, Iračan (20) tlačil 36 ročného muža pod blížiaci sa vlak. Riadič nemohol zabrániť kolízii napriek núdzovému brzdeniu. Obeť utrpela vážne zranenia.

Voerde, júl 2019, Kosovčan Jackson Bajrami (28) sotil 34 ročnú ženu Anja N. priamo pred prichádzajúci vlak. Obeť zomrela na mieste nehody. Aby sa zakryla páchateľova moslimská identita, médiá písali o ňom ako o Srbovi.

Essen, júl 2019, skupina mladistvých vtlačila muža (20) na koľajnice metra. Mužovi sa podarilo dostať sa von. Utrpel iba ľahšie zranenia. Podľa snímok kamery páchateľmi boli mladiství tmavšej pleti.

Frankfurt nad Mohanom, júl 2019, Afričan z Eritreje (40) sotil na hlavnom nádraží vo Frankfurte nad Mohanom pred prichádzajúci ICE rýchlik 40 ročnú ženu a jej osemročného syna. Žena sa stačila skrútiť na úzku plošinu medzi koľajnicami 7 a 8, ale syna sa jej už nepodarilo stiahnuť k sebe. Toho prešiel vlak. Afričan chcel hodiť pod idúci vlak ešte aj tretiu osobu. Podľa mimovládok šlo vraj o plne integrovaného Afričana.

Tragédia vo Frankfurte tých, ktorí sú zodpovední za bezhlavé prijímanie kriminálnikov do Európy, neveľmi otriasla. Valerie Wilmsová zo strany Zelených ju okomentovala takto: „Nestojte na nástupišti blízko koľajiska a všetko bude okej.“ Psychologička Maren Urnerová sa v jednej relácii (Markus Lanz) sťažovala na spravodajstvo k tragédii vo Frankfurte, kde Afričan sotil pod vlak matku s osemročným synom: „Musíme o tom hovoriť 3 - 4 dni?“ Inde tiež zomierajú ľudia! Oveľa dôležitejšie je hovoriť o zmene klímy!“ Podľa nej sa „Nemecko každým rokom stáva bezpečnejším, a teda kde sú tie násilné činy migrantov?“ pýta sa. Čo k tomu dodať?

Vo vyratúvaní obetí, ktoré zaplatili životom pod idúcimi vlakmi alebo boli hodení na koľajnice by sa mohlo ďalej pokračovať. Na upokojenie obyvateľstva sa často neuvádza etnický pôvod páchateľa / vraha. Ak je iba náznak, že páchateľom je etnický Nemec, tak sa to rozmazáva vo všetkých médiách hneď na prvej strane a to poriadne dlho. Veľa sa popísalo o znásilnení 18 ročného dievčaťa na Malorke štyrmi „nemeckými“ turistami. Ľavičiari, liberáli a zo strany Zelených si vydýchli, že páchateľmi neboli migranti, ale „Nemci“. Prípad sa preberal v médiách, ale mená páchateľov sa neuvádzali, iba že to boli Nemci. Keby ich boli uviedli, tak by každý vedel, že to neboli etnickí Nemci. Ktorý nemecký rodič by dal svojmu synovi meno Serhat, Azad, Yakub alebo Baran? Boli to štyria mladí muži s nemeckým cestovným pasom, s moslimským pozadím.

Migrantov vozia do Európy lietadlami a loďami. Dennodenne počúvam na nemeckých televíznych staniciach ZDF alebo ARD v správach, že loď tej alebo onej mimovládky hľadá povolenie na vylodenie niekoľko stoviek imigrantov, ktoré nepretržite zásobujú Európu ďalšími a ďalším imigrantmi. Európania si na to už tak zvykli, že to ani nevnímajú. Prebudili sa až v júli 2019 na rozruch spôsobeným Carolou Racketeovou, nemeckou kapitánkou lode Sea Watch 3, ktorá napriek zákazu Talianov vylodila afrických imigrantov na ostrove Lampedusa. Keby neprevážala nelegálnych imigrantov, ale dajaký tovar, bola by očividne postavená pred súd a loď zhabaná. Racketeovej práca spočíva v tom, že príde na nejaké miesto, zakotví tam a pašeráci jej na člnoch dopravia imigrantov z líbyjského pobrežia. A takto „zachránených“ zváža do európskych prístavov. Miesto toho, aby Racketeová bola postavená pred súd kvôli pašeráctvu a „zachránení“ vylodení na tú pevninu, z ktorej vyplávali, stala sa z nej celebrita. Paríž jej a ďalšej aktivistke Pie Klempovej udelil najvyššie vyznamenanie francúzskej metropoly mesta Paríža (Médaille Grand Vermeil de la Ville de Paris). Dostali ho vraj za solidaritu a odhodlanie rešpektovať ľudské práva. Hovorilo sa aj, že Racketeovej by mala byť udelená dokonca aj Nobelová cena mieru! V súvislosti s Racketeovou dostala francúzska námorná záchranná organizácia SOS Méditerranée (pašujúca imigrantov do Európy) ešte aj 100 000 Eur pre ich ďalšiu „záchrannú“ misiu.

A propos, topiaci sa migranti v Stredozemnom mori: Istý český turista pozoroval na Kréte ako jeden filmový štáb neziskovky natáčal zinscenované video s arabskými „utopenými“ migrantmi, ktorých vyplavilo Stredozemní more. Režisérka dirigovala hercov spoza kamery a zúfalé arabské ženy lovili z mora telá svojich utopených mužov a synov! Aj takto možno vyrábať “stredomorské reality” pre západné mainstreamové média a emocionálne vydierať Európanov. |

Budúcnosť Európy nachádzajúcej sa v civilizačnom, morálnom a politickom rozklade stojí na vratkých nohách a nieto sily zvrátiť to. Občania EU sú buď leniví ísť k voľbám, alebo sa rozhodujú pre eutanáziu Európy! Volia strany Zelených, ľavičiarov, rôznych liberálov a globalizátorov, ktorí pod rôznymi agendami naplánovali rozpad a likvidáciu európskych národných štátov, či je to už ideológia ultraliberálneho transgenderizmu a či organizovaná migrantská invázia z moslimských štátov.

Nedávno sme mali aj my na Slovensku prezidentské voľby a voľby do európskeho parlamentu. Kisku, ktorý sa vyfarbil ako daňový, volebný a pozemkový podvodník, úžerník a „americký špión“ nahradil ďalší „Kiska“, Kiska v sukni – Čaputová. Mediálne podhodený fejkový produkt, poskok západu a Sorošova marioneta. Nezačala ani poriadne „prezidentovať“ a už ju obsypávajú rôznymi oceneniami. Pomaly predbehne aj Havla.

Ani voľby do Európskeho parlamentu nedopadli dobre. Víťazom sa stala koalícia Progresívne Slovensko (PS) – Spolu. Čaputovej stranícky kolega europoslanec v Bruseli za túto koalíciu Michal Šimečka, český potomok Šimečkovcov, jeden zo zakladajúcich členov ľavicovoliberálnej strany Progresívne Slovensko a jeho podpredseda už dal v jednom rozhovore najavo, že nie je dobré ťahať za jeden povraz s Vyšehradskou štvorkou. Treba ju rozbiť!

V tomto kontexte sa podelím o nedávnu príhodu so študentom bilingválneho gymnázia v Bratislave, s jazykom nemeckým. On cestoval z Bratislavy do Piešťan a ja o jednu stanicu ďalej, do Nového Mesta nad Váhom. Dali sme sa do reči a nevychádzala som z údivu, keď ma začal poučovať, že na Slovensku hrozí nebezpečenstvo fašizmu. Myslel tým Kotlebovu – Ľudovú stranu Naše Slovensko. Nasucho neobišla ani Ficova vláda. Tá má vraj komunistické maniere, čo vysvetlil tým, že má príliš priateľské vzťahy s Ruskom a on je aj proti tomu, aby študenti a dôchodcovia cestovali zdarma. Toto privilégium pre študentov a dôchodcov by sa malo zrušiť, pretože v konečnom dôsledku to platia daňoví poplatníci. Na to som mu povedala, že aj on má predsa lístok zdarma. Oponoval mi, že on by si ho zaplatil. Uzemnila som ho, keď som mu povedala, že by ho nemal z čoho zaplatiť, lebo nepracuje. Ponajviac by dostal peniaze na lístok od rodičov. Spýtala som sa ho, či vie, že Slovensko podporuje astronomickými sumami rôzne mimovládky, ktoré pracujú na rozklade štátu, pretláčajú migráciu do Európy, teda aj na Slovensko a že stovky tisíc eur z týchto peňazí ide len na platy pracovníkov týchto mimovládok. A to platia tiež daňoví poplatníci! Aj tie nepotrebné stíhačky! Nevedel, o tom nikdy nepočul. Skôr než vystúpil, spýtala som sa ho, či rýchlik, v ktorom sedíme, končí v Košiciach alebo v Humennom. Na moje prekvapenie mi odpovedal, že vlak končí hneď v Humennom. Jeho odpoveď sa mi nepozdávala, a tak som sa ho spýtala, či vie, kde leží Humenné. Priznal, že nevie!

Medzi prvých imigrantov na Slovensku v 21. storočí patrí zaiste 149 členov asýrskych kresťanov z Iraku. Na ich príchode sa podieľalo viacero ľudí. Medzi nimi aj Aron a Michal Repovci. Michal Repa je senior konzultantom v izraelskej firme Shaviv Strategy and Campaigns, ktorá sa špecializuje na politický marketing a poradenstvo pre politikov. Zameriava sa na víťazné volebné kampane, ponúka politickým stranám a kandidátom svoje služby v oblasti výskumu verejnej mienky, stratégie, reklamy, komunikácie a riadenia kampaní. Firma Shaviv sa podieľala na rôznych kampaniach v mnohých štátoch, aj na Slovensku, kde dávala „rozumy“ najmä kádehákom. O tom, že o presídlenie imigrantov na Slovensko sa výraznou mierou pričinili firma Shaviv a Michal Repa, priniesol informáciu The Times of Israel. Podľa tohto spravodajského portálu o pomoc pre týchto kresťanov požiadali manželia Michelle a Joseph Assadovci z Peregrime Consulting – americkej firmy, ktorá sa špecializuje na medzinárodný obchod, migráciu a vízové procesy. Obaja manželia sú, podľa vlastného vyjadrenia pre americkú televíziu ABC, bývalými agentmi CIA. Joseph Assad je sám utečenec, pôvodom egyptský kresťan, ktorý dostal v USA azyl ako 19 ročný. Assadovci mali nájsť štát, ktorý by asýrskych kresťanov z Iraku prijal. Vraj viac ako desiatka európskych krajín týchto kresťanov odmietla, a tak firma Shaviv sa obrátila na Slovensko. Fico ich prijal ako dobrovoľný príspevok k riešeniu migračnej krízy. Ich pobyt financovala americká organizácia Mercury One, ktorej zakladateľom je televízny a rozhlasový moderátor Glenn Beck. Zaujímavé je, že už v máji 2016 niekoľko rodín týchto asýrskych kresťanov Slovensko opustilo. Vrátili sa späť do Kurdistanu, časti Iraku pod kurdskou správou, lebo na Slovensku sa vraj nevedeli vyrovnať s kultúrnym šokom a emocionálnou stratou. Niekoľko ďalších rodín odišlo zo Slovenska na jeseň 2016. Problémy s nimi začali vraj po odvolaní Josepha Assada, ktorý bol hlavným organizátorom ich presídlenia na Slovensko. Slovenskej strane prekážalo zase prílišné zasahovanie donorov z americkej Mercury One a aj prepojenie tejto organizácie na mormonskú cirkev. Zástupcovia Mercury One dali Iračanom nereálne sľuby týkajúce sa zvýšenia finančných príspevkov či prípadného presídlenia do USA. Stalo sa aj, že ak sa Iračanom niečo nepáčilo, sociálnym pracovníkom pohrozili, že zavolajú alebo napíšu do Mercury One. Dobrovoľné návraty do domovskej krajiny sa financujú z Azylového a migračného fondu Európskej únie, ktorý poskytuje 75 percent nákladov, zvyšok sumy platí hostiteľský štát. Zaiste to bolo tak aj v prípade Slovenska.

Mňa osobne prekvapili reakcie týchto ľudí. Prišli k nám, aby si vraj zachránili holý život. Bolo o nich postarané, aj tak neboli spokojní. Pri ich nespokojnosti, ale aj ďalších mnohých migrantoch, sa mi vynorili moje prvé kroky v cudzine koncom 60-tych rokov. V istý jesenný sychravý večer som vystúpila na Piccadilly Circus v Londýne. Ohúrili ma veľké svetelné reklamy a množstvo ľudí. Pripadala som si ako mravec vo veľkom mravenisku. Krátko po polnoci som objavila akýsi hospital. Na recepcii som službukonajúcej rozpovedala moju situáciu, že okrem kufra a niekoľko libier nemám nič a ani neviem, kde budem nocovať. Zľutovala sa nado mnou a dovolila mi prenocovať na lavici na recepcii. Podmienkou bolo, že len čo začne svitať, musím odísť, aby z toho neboli problémy. Cez deň som chodila po Londýne a hľadala prácu a neskoro večer sa vracala do hospitalu podriemať si na lavici. Behom týždňa som našla aj prácu, aj skromnú izbičku.

Podobné projekty s asýrskymi kresťanmi sa plánovali aj v Poľsku a v Česku. Kým na Slovensku to prebehlo bez problémov, v Poľsku sa presídlenie nepodarilo zrealizovať a v Česku zo 153 prijatých kresťanov už po dvoch mesiacoch 25 z nich požiadalo o zrušenie azylových procedúr. Namiesto návratu do Iraku odišli ilegálne do susedného Nemecka. Úrady oznámili, že všetci požiadali v Nemecku o azyl a ako dôvod uviedli rodinné väzby. Dôvodom boli zaiste vysoké sociálne dávky, o ktorých by v Česku mohli iba snívať. A osem ďalších Iračanov sa rozhodlo vrátiť späť do Iraku. Následne česká vláda projekt zrušila. Podobný projekt zlyhal aj v Poľsku.

V Nitre vzniklo integračné a komunitné centrum najmä pre cudzincov prichádzajúcich na Slovensko za prácou. Jeho cieľom je vytvoriť prvý kontaktný bod pre ekonomických migrantov s trvalým pobytom mimo územia mesta.

Po „zamatovej“ odišlo hodne Slovákov do zahraničia za prácou, podobne ako kedysi naši predkovia. V poslednom čase začína byť aj na Slovensku dosť práce, len je z nej ťažko vyžiť. A tak Slováci odchádzajú za ňou mimo Slovenska a ich miesta začína čoraz viacej zaberať lacná pracovná sila zo zahraničia. Mne to pripomína Nemecko v 70- tych rokoch, keď tam začali dovážať lacnú pracovnú silu, najmä na fyzické a „podradné“ roboty. Nemci spohodlneli a radšej poberali na tú dobu nemalé sociálne dávky. Kam Nemecko dnes dospelo, vieme. Slováci nespohodlneli, ale odchádzajú za lepšie platenou právou. Mladí, schopní, vzdelaní ľudia odchádzajú a prichádzajú k nám ľudia, o ktorých nič nevieme. To sú výsledky globalizácie spojenej s voľným trhom, pohybom kapitálu, tovaru, služieb a pracovnej sily.

DARINA VERGESOVÁ

Kresba: Andrej Mišanek

Hlinkova garda a ženská otázka

Hlinkova garda (HG), ako jediná polovojenská uniformovaná organizácia vládnucej Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (HSĽS) v rokoch 1938 – 1945, združovala do roku 1940 vo svojich radoch mužov a chlapcov od 6 do 60 rokov. Po osamostatnení sa Hlinkovej mládeže (HM) a prijatí osobitného zákona o HG z júla 1940 sa jej členom mohol stať na základe dobrovoľnej prihlášky každý Slovák, ktorý dosiahol vek 20 rokov a bol štátnym občanom Slovenskej republiky. Vo výnimočných prípadoch udeľovala čestné členstvo i starším osobám. Extrémnym príkladom bol správca Matice slovenskej (MS) „baťko“ Jozef Škultéty. O tomto raritnom prípade priniesla gardistická propaganda patetickú správu: „Nemusel to spraviť, jemu to spraviť neuložilo príslušné vládne nariadenie, lebo jeho baťkovského a patriarchálneho veku sa ono nedotýka. A predsa to spravil, predsa vstúpil do HG. V sobotu dňa 25. nov. t. r. v deň 86. výročia svojho narodenia podpísal baťko Škultéty prihlášku do HG za prítomnosti samotného hl. veliteľa ŠaňaMacha. Najzaslúžilejší strážca dvíha svoju požehnanú pravicu a vyslovuje: Na stráž! Veľké posilnenie, povznášajúca česť pre celú HG, príklad príkladov pre všetkých Slovákov. V procese zjednocovacom a v národnej jednote slovenskej nie katolík alebo evanjelik, nie ja alebo ty či on, ale všetci spolu a svorne vedno ako Slováci“. Obe vládne nariadenia i neskorší zákon o Hlinkovej garde a Hlinkovej mládeži dovoľovali členstvo v HG iba mužom. Členstvo žien v HG nebolo počas vyše šesťročnej existencie tejto polovojenskej organizácie nikdy realizované, hoci v podobných paramilitantných formáciách vtedajšej Európy existovalo viacero ženských sekcií.

Jednou z najstarších zdokumentovaných snáh žien a dievčat organizovať sa v radoch Hlinkovej gardy a Hlinkovej mládeže, ktorá bola ešte v tom čase v plnej miere integrálnou súčasťou HG, zostáva iniciatíva Valérie Fridrichovej z Divína. Táto dvadsaťšesť ročná učiteľka zostavila v posledný deň roku 1938 zoznam členov HM – gardistiek, ktorý obsahoval menoslov 39 divínskych dievčat a mladých žien vo veku od 12 do 27 rokov. Samotná V. Fridrichová sa v tomto dokumente tituluje ako miestna „veliteľka“ HG v Divíne a ako jej zástupkyňa je uvádzaná ďalšia učiteľka z Divína, dvadsaťštyri ročná „podveliteľka“ HG Mária Moyzesová. Podľa priezvisk a údajov o dosiahnutom alebo prebiehajúcom školskom vzdelaní, uvedených v tomto zozname, išlo o okruh žien a dievčat, ktoré mali priame rodinné väzby (Anna, Františka, Veléria a dve Márie Fridrichové), alebo sa poznali zo škôl (12 žiačok miestnej meštianskej školy) a pracovného zaradenia (2 učiteľky). Celá akcia mala, okrem výsostne regionálno-lokálneho charakteru, aj istý nádych avanturizmu, i keď možno zo strany organizátoriek pozitívne motivovaného. Vzhľadom na aktuálne organizačné predpisy a platné rozkazy HVHG nemohla táto iniciatíva počítať s akoukoľvek formou praktickej realizácie.

Druhým zachovaným prípadom pokusu organizovať ženskú vetvu Hlinkovej gardy takpovediac „zdola“ sa stala iniciatíva Gizely Zacharovej a ďalších 59 žien z Popradu a Veľkej (dnes mestská časť Popradu). Tie sa bez akýchkoľvek predchádzajúcich konzultácií s Hlavným veliteľstvom Hlinkovej gardy (HVHG) alebo regionálnymi a miestnymi veliteľstvami HG stretli 26. marca 1939 na spoločnom zhromaždení, ktoré označili za zakladajúce zhromaždenie novej organizácie, podľa ich slov spolku – Hlinkovej gardy žien (HGŽ). Až po tejto akcii sa rozhodli v nezistený marcový alebo aprílový deň roku 1939 obrátiť so žiadosťou o jeho akceptáciu a schválenie na predsedu slovenskej vlády J. Tisa a hlavného veliteľa HG Alexandra Macha, ktorý bol v čase „založenia“ HGŽ vo svojej funkcii iba necelé dva týždne. Vo svojom liste sa tieto popradské dievčatá a ženy pokúsili v jednoduchej forme objasniť a vysvetliť hlavné pohnútky svojho počínania najnezištnejším idealizmom: „Ku založeniu tohto spolku priviedlo nás naše národné presvedčenie a terajšie ťažké položenie nášho štátu a preto je našou snahou, aby bolo dopriate i nám po boku Hlinkových gárd so všetkých svojich síl chrániť a dopomáhať ku lepšej budúcnosti našemu Slovenskému štátu v každom smere. Sme si vedomé toho, že ako ženy máme mnoho možností prispievať ku obrane a ochrane a preto chceme kráčať tiež v šíkoch Hlinkových gárd tak, ako nám to budú povinnosti kázať“. Po ďalších prísahách vernosti a sľuboch lojálnosti Slovenskému štátu a jeho najvyšším reprezentantom a vládnym reprezentantom sa aktivistky a protagonistky tejto ojedinelej iniciatívy vyjadrili k ďalším cieľom ich perspektívne projektovanej organizácie, predovšetkým v súvislosti s možnosťami aktivizácie žien v tejto jedinej ľudáckej polovojenskej formácii: „Sme v nádeji, že i nám slovenským ženám a dievčatám bude povolené, aby sme sa mohli jak kultúrne a telovýchovne, tak aj národne vychovávať a tak šíriť do sŕdc slovenských žien a dievčat lásku k svojmu národu a obetavosť za svoju rodnú zem. Chceme sa medzi sebou vychovávať tak, aby sme v každom prípade a v každom čase boli pripravené ku pomoci, ba v páde potreby i tie najväčšie obete priniesť“. Po opakovanej intervencii za prednostné a promptné schválenie ich organizácie, odôvodnené naliehavosťou organizačných prác v tejto oblasti, navrhli tieto popradské aktivistky na schválenie aj svoj nový spolkový pozdrav Za vlasť!, ktorý mal byť akousi „ženskou“ alternatívou oficiálneho štátneho, ľudáckeho a gardistického pozdravu Na stráž!Táto izolovaná ženská „gardistická“ iniciatíva však nenašla žiadnu podporu vo vedení HG. Dôkazom nevôle najvyšších funkcionárov HG bola odpoveď náčelníka Hlavného štábu HG Karola Murgaša z 22. mája 1939, ktorý akékoľvek iniciatívy a aktivity v tomto smere zavrhol a priamo zakázal. Zároveň svoje zamietavé stanovisko vysvetľoval a ospravedlňoval prebiehajúcimi diskusiami o celej problematike na najvyššej úrovni a o hľadaní foriem zapojenia žien do polovojenských oddielov: „Na Vašu žiadosť o organizáciu Hlinkovej gardy žien oznamujeme, že Predsedníctvo slovenskej vlády po dohode s Hlavným veliteľom HG je toho názoru že zakladanie Hlinkovej gardy žien nateraz nie je vhodné a nedovoľuje, aby ste v organizácii HG vystupovali alebo prevádzali akúkoľvek činnosť v podobe Hlinkovej gardy. Organizovanie dievčat a žien pre pomocné služby a ich kultúrna a politická výchova v duchu zásad HG je predmetom úvah a bude v tomto smere vydaný po reorganizácii HG osobitný organizačný poriadok“.

Idea organizovania dievčat a žien v radoch Hlinkovej gardy, hoci „iba“ na úrovni jej telovýchovno-športovej sekcie, bola sporadicky oživovaná a pripomínaná i v nasledujúcom roku. V septembri 1940 sa k niektorým jej realizačno-organizačným podmienkam a východiskám vyjadril v jednom zo svojich štylizovaných apelov prof. Imrich Izakovič. Po pripomenutí aktualizovaných nemeckých národno-socialistických príkladov z tejto oblasti sa vrátil v krátkom zamyslení k viacerým chybám a nepremysleným krokom, ktoré priamo súviseli so zrušením mládežníckych a telocvičných spolkov v novembri 1938 a následnou stagnáciou a nezodpovedným zanedbaním ženskej telovýchovy v nasledujúcich dvoch rokoch. Hoci trochu povrchne kritizoval roztrieštený politicko-ideologický profil týchto organizácií, ktorý považoval za krajne utilitaristický, nezabudol „jedným dychom“ pripomenúť priame negatívne dopady ich zrušenia novým ľudáckym režimom na sklonku roku 1938. V súvislosti s novými potrebami obrany Slovenského štátu, prioritami v oblasti celonárodne koncipovanej brannej výchovy a s nimi spojenými vzrastajúcimi tendenciami aktívne a angažovane zapojiť aj ženy do tohto výchovného procesu pripomenul potenciálne úlohy HG v tejto oblasti: „V ČSR venovali pozornosť ženám i na poli telovýchovy. Bola to pozornosť z vypočítavosti. Vieme čo ňou chceli a aj v mnohých prípadoch docielili. Na základe minulých smutných skúseností zrušili u nás telocvičné spolky a takto zamedzili i telovýchovu ženy. Stav tento bol prechodný, je neudržateľný. Dnes sa volá po výchove ženy i po stránke telesnej i po prevýchove duševnej. Dnes si to vyžaduje najmä brannosť národa, v ktorej, ak táto má mať požadovaný úspech, žena nesmie chýbať. Brannosť je tak mnohoznačná, že v prevažnej jej väčšine nedá sa ona „naštudovať“ , ale musí vojsť do krvi. Brannosť medzi iným požaduje aj telesnú zdatnosť. Zdatnosť práve tak ako muž môže dosiahnuť i žena len cieľavedomým a sústavným otužovaním“.

Počas celej doby existencie HG sa myšlienka ženskej sekcie tejto polovojenskej organizácie ani teoreticky a ani prakticky nikdy nerealizovala. Po definitívnom osamostatnení sa Hlinkovej mládeže od Hlinkovej gardy v júli 1940, ktoré bolo ďalším z víťazstiev umierneného krídla HSĽS nad národno-socialistickými radikálmi z HG, sa v Hlinkovej mládeže naplno začala organizovať jej dievčenská zložka (Hlinkova mládež – dievčatá, HM – D). Organizovaniu dievčat vo veku 6 – 20 rokov v HM sa budeme venovať v jednom z ďalších príspevkov. Záujem o aktivizáciu mladých žien v prospech HG a ich snahy o organizovanie sa v jej radoch však ani v nasledujúcich mesiacoch a rokoch nepoľavovali. Jediným čiastočným ústupkom zo strany HVHG bolo povolenie pre vznik osobitnej ženskej telovýchovnej sekcie pod egidou Hlinkovej gardy. Zakladajúca schôdza telovýchovného odboru žien HG sa uskutočnila 2. októbra 1940 v Bratislave. Tento odbor však nemal status organizačnej integrálnej organizačnej súčasti HG a bol skôr akýmsi záujmovým telovýchovným krúžkom žien a dievčat pod jej patronátom. Napriek viacerým osobným i skupinovým ašpiráciám a plánom však nikdy toto zaradenie neprekonal. Ako samostatná zložka pri telovýchovnom oddelení HVHG združoval dievčatá a ženy bez rozdielu konfesie a v prvej fáze svojej existencie i z rôznych regiónov Slovenska. Hlavný veliteľ HG A. Mach menoval za veliteľku tohto odboru bratislavskú úradníčku Magdu Hajgerovú. Jej prvou zástupkyňou sa stala Viera Bachingerová z Ličartoviec a druhou zástupkyňou Margita Váliková z Bratislavy. Na schôdzi bolo vytvorených šesť základných referátov (pôvodnou terminológiou tzv. referentstvá) telovýchovného odboru žien HG a zároveň prítomné zvolili vedúce týchto referátov, ktorými sa stali Magda Blanárová (obecná telovýchova, rytmika, gymnastika), Lóra Šifková (herný odbor), Emília Kremničanová (ľahkoatletický odbor), Jozefína Tótová (plavectvo a zimné športy), Blanka Tomanová (propagačný odbor telesnej výchovy) a Mária Lukáčiková (branná telesná výchova). Telovýchovný odbor žien HG prijal na svojej prvej zakladajúcej schôdzi výzvu k všetkým dievčatám, no predovšetkým k tým, ktoré cvičili v Orle, Sokole alebo iných bývalých a zrušených športových organizáciách, aby sa prihlásili na HVHG na Štefánikovej ulici č. 7. Ženský telovýchovný odbor HG mával pravidelné pondelkové a piatkové cvičenia v telocvični štátnej ľudovej školy na Palisádach, naproti internátu Svoradov, v čase od 17.30 do 20.30 hod.

Projekt ženskej sekcie polovojenskej organizácie Hlinkovej gardy nebol nikdy realizovaný. Hlavnou príčinou bolo jasné stanovisko umierneného krídla HSĽS k ženskej otázke a k úlohe ženy v národe, ktoré vychádzalo z princípov katolíckej morálky a ideálneho spoločenského usporiadania. Žena mala byť podľa tejto prirodzenej koncepcie predovšetkým matkou a strážkyňou „rodinného krbu“ slovenskej domácnosti. V rámci spoločensko-politického života sa ženy mali angažovať v sociálnej práci a charitatívnej činnosti, čo sa v praxi naplno ukázalo v aktivitách Ženského odboru HSĽS v rokoch 1941 – 1944. Umiernení ľudáci však boli zásadne proti „vojenčeniu“ slovenských žien a dievčat. Popri pretrvávajúcich sporoch medzi umiernenými ľudákmi a národno-socialistickými radikálmi z HG bol principiálny nesúhlas umierneného krídla HSĽS s militarizáciou ženskej časti slovenskej spoločnosti hlavnou príčinou absencie ženskej formácie v rámci Hlinkovej gardy.

VOJTECH KÁRPÁTY

Odchádzam do poľa

Keď príde karta to že chlapec snivý je
tak snivý pri slze vie rukovať
po prvej chvíli po tej chvíli ide prostý
od bôľu smútku Bože ráč dom uchovať

Na vlak sa prežehnať a v očiach matka s ružencom
snáď ešte so spomienkou na niekoho
snáď chlapci je to pre mňa naraz veľa
ten vzdych ten dlhý vlak tých vecí vecí mnoho

Ale vlak šibol sbohom na kopci
tá strašná diaľ a kde – kde hvízdnutie
a pieseň Hojže Bože jak to bolí
a pole široké a v mysli ruky stisnutie

Krok s krokom s jednou dúhou ako za snom
s tou dúhou prísť jak hreje farba domova
i tu mi hľadí z očú vlasť a čierne pole krvi
a pole krvi ďalej od Ľvova

Ale ja idem na front víno dať zo srdca mnícha
vínom vás natriem na ústa a na oči jak na višne
ja kázať Boha chcem čo kliali ste mu proste
i hriechy vám sňať vám čo ste mali bárišne

Len majte ku mne srdce dobré tisíc sŕdc
som jeden z vás i ešte siaham do lutne
neplatí pre mňa staré inter arma
i zomrieť viem za moje meno presmutné

Ale ja skorej ešte nenájdený zájdem
sto výstrelov a pri nich jeden zblúdený
ten večer s vami tento smútny večer budem
ten posledný ten večer v poli studený

Jednu noc v zákopoch čakal som na smrť

Nie tá zem zvírená nie zápas nie boj
ani krv krvička v tom poli zelenom
ja pastier Ábel som neboj sa neboj
za tejto tichej tmy snímaj mi bremeno

Celý som nevinný ja neviem ja neviem
záviď mi túto noc záviď mi
keď padnem keď zomriem to sa len zabeliem
to sa len po noci tak ticho rozvidní

To len sen spáli sa to diaľka dohorí
a ďalej potečú potoky jarné
dívam sa do poľa dívam sa do hory
čakám ťa čakám smrť hodiny márne

A nebo nesvieti a hviezdy mimo sú
tma je a ty nejdeš zbabelá zbabelá
ty nejdeš vložiť mi na zraky mimózu
ty nejdeš po nivách pastiera Ábela

RUDOLF DILONG

Básne z frontu

Slovenský vojak

Pozdravujem ťa vojak
podaj mi ruku pravú
povesť i pieseň jednu
sen jeden jednu slávu

Mne nie je tuná básniť
zarovno stojím v zbroji
pozdravujem ťa znova
Slovenské vojsko v boji

Domova obraz nosíš
a spia ti hole v dvore
obočie scláňaš dlaňou
tým smerom hľadáš zore.

Oj, ďaleko si synu
a snívaš po slovensky
vpred ešte do boja ísť
vpred ešte Amienský

Príval sa oprieť chcel by
aké ste hradné múry
príval sa hrozne černie
príval sa ešte zkúri

Poznať ho ako kročí
kto zlý jed kryje v ďasne
vojaci hľadia iste
vojaci cielia jasne.

Muž cti keď padne v boji
nie je to zajedno jak
nie žoldnier zaplatený
ale syn vlasti vojak

Večer na fronte

Za stolom s kávou čiernou
za stolom bledším vzdychov
s očami synu môj
s očami tvoja mati s tebou
raz ustaraná mati s tebou
raz domov v diali kúzelný
milý môj vojačku
dnes opäť hrozne sám
za tebou rodný kraj
za tebou luna smutná
i potok za ňou snivý
z kopanísk nevráti sa
Stôl z jednej dosky
tak trúchlivý že ticho svieti
a tváre naše tváre z kávy
a mlieko večerov
prekypí vrchom poľnej šálky
a stôl tak trúchlivý zas ticho svieti
I kto má povedať
čo drahý domov šumí vánkom
čo ešte Tatry snijú
i kto má povedať
jak v Rusku slzy posbieram
zdá sa mi v Krivoj Rogu
tri sestry zaplakaly
tri sestry opustené
Ten večer nevystať
ten prvý večer zvyknúť
ten večer vybuchne
ten večer prvý zvyknúť
ten večer prvý výbuch granátu
a potom vojna vojna spievaná
potom už život taký prostý
jak luskať semä slnečnice
a bomby ako z vetra
jak lístím donesená jeseň

Pozdrav domov

Len v noci po vás smutne
len noc je hlboká
nedýchať ešte nájsť vás
v tej istej noci doma
v tej istej hĺbke

A ráno slnko
vy slnko oknom uvidíte
nám príde Raty vítať
nám stenu pritúliť
nám čakať čakať

Vojaci bavia sa pri gramofone
dáme si gramofon
dáme si smrť pri gramofone
to ide jednoducho

Ó chlapci po obzoroch
jak si vás nebo trhá
jak modré kvety
jako môj pozdrav domov

Padol hrdina

Ten večer bez konca
jak zraky jedným smerom
dopredu jedným smerom
a domov jedným smerom
ten večer bez konca

Ani tma nebola
ani ma oči nebolely
a kroky cup cup
a stepy s ozvenami
a ja som odišiel
a ja som padol
tak ticho za vlasť že ste nepočuli

Ja ležím
jak modré slnko v stromoch
ja ležím sám
ja ležím v poli

Pohreb v poli

Rov k rovu k rovu vietor
a vlna oblakov
tu prítomní čo stojíte
a vtáky plačú iba vtáky
s pozdravom ostatní
postojte na ceste
vojačku vojačku
len tieto slzy vezmi
len tieto slzy ešte

Dneper ti šumí zaspať zaspať
a z mora hučí poď poď
zo stepí hučí poď
z plání to ticho večné
to ticho vzrušené.

Hrdina vlasti obeť dal
hrdina ticho žil
tak ticho odišiel
tak ticho poslušne
Na poctu zbraň!

Vojačku len tak odchádzaš
tak ako by si spadol
a ostal ležať
vojačku spi spi.
tá odhodlanosť Pane môj

Mot. ppl. 21

(Pánu pplk. Husárovi)

V nedeľu popoludní slnce
zdá sa mi o vás mladí bojovníci
zdá sa mi svieti slnka lúč na celé pole
na zdravie veľký vartáš
Mot. ppl. 21

Chodím po veľkom fronte
raz som sa vrátil k všetkým kvetom
k ružovým kvetom duší
naozaj poznám duše ľudí
a celý svet je teraz v meste s lunou
na toto myslí vojak
podobný každej jabloni je v inom kraji

Jak tento vojak vidí na dostrel
a zrakom zastavuje sa pri ruži šípovej
hneď na to stane sa do noci
štyri či päť šesť výstrelov sa zaligoce
ktosi mi vraví ľahni anjeli ma zaujímajú
jako sa sníva kvetom
na oči všetkých panien sa už nepamätám
a znova príde sviatok očú
čoho sa dožijeme
Pán Boh nás kosí
ja svojej smrti žehnám
ja svojej smrti poviem trhaj trhaj kvety
a obíď kvet do zeme zasadený
Mot. ppl. 21 zasadený

Vojaci posielajú pluku srdce
jak svedomite idú strely
guľomet dekou obalený
na tento čas
práve na tento čas sme zastrelení
a vojak niektorý
niektorý vojak ozve sa jak soprán
a iný vojak stal sa vidinou
v tom kríčku dohľadnom
teraz je deň tak presný deň bez hodín
zo streľní volá víchor ideme
za minútu času
ideme za celého vidna
pošleme srdce pluku
pešiemu pluku 21

Chodím na veliteľstvo pluku
tridsaťdva krokov odo mňa je stojka
a chodím k duši veliteľa
tak dobrej že mi povie servus
štyridsať krokov odo mňa stojka zastaví
vtedy sa zachvie ako hodinky jak zvonec telefonu
to je jak kročiť v pravej chvíli
jak vydať povel na čas
sto ráz na čas za deň
a sto ráz v paľbe oknom
a sto ráz s pánom veliteľom
a potom zasa náš pluk nepáli
je práve deň-dva k všetkému čo strácam
a strácam sa jak odistený granát
potom pán veliteľ je reč o básnictve
na túto báseň zvedavý je pobočník

Bože môj mne je to tak fuk
ale dnes nepozerám
dnes nepozerám ani za odchodom zajatcov
ani za slovami čo stratily sa vo vetre
studený vietor práve zakvílil
Kaťuša vyšla na breh spievať
tak nejako znie pieseň ruská
a za ňou ordonančný dôstojník tak ticho hľadí
tak ticho tichšie ako príchod zimy
skoro sa zmení situácia
a zmení oči spravodajcu oči antilopy
oči čo domom snehu sú a bránou večnosti

Chodím na štábnu rotu pluku
som v duchu v jednej vinici
môj sluha strelník Praslička mi oznamuje
to víno zo Champagne
to víno kážu zaplatiť
neraz mi príde vypiť granát z achátu
ale ja náhle vzdám sa
ja prosím o dom poľnej ľalie
modlím sa za čas
modlím sa aj za vtáctvo nebeské
zatiaľ však veliteľ mi núka stoličku
veliteľ štábnej roty chystá sa na omšu svätú
verte mi praví kresťania
nebuďte smutní v katakombách
i Boha prosím o víťazstvo
je čas pre kamarátov

Chodím na HS pluku
v 42° mrazu
som u pokladne
ja nemám zlata svätý František
len tieto hviezdy na blúze
konečne chlapci z HS zlatí sú
skoro je o 15 hod. tma
tma v linke telefonu
rozpráva sladko sladšie noci
mám túto čokoládu na pamiatku
pán proviantný nepamätá
tak sladkej noci sladšej čokolády

Chodím do chát ku vojakom
iný raz ticho v zákopoch
a ticho v zemi Puškinovej
a ticho v poli
jedenadvadsiatnici
Mot. ppl. 21 v poli ticho ticho

Z knihy vojnovej poézie
Z vojny proti boľševizmu (1941 – 1944)

Teodor Križka a Diľbar Chajdarovová uprostred spolužiakov počas vysokoškolských štúdií

Literatúra nepozná pojem úspech

Rozhovor s uzbeckou poetkou Diľbar Chajdarovovou

Diľbar Chajdarovová sa narodila roku 1952 v Učkurganskom rajóne Namanganskej oblasti v Uzbekistane. Roku 1977 absolvovala odbor uzbecký jazyk a literatúra na Namanganskej pedagogickej univerzite a v rokoch 1977-1982 študovala na Literárnom inštitúte M. Gorkého v Moskve, kde bol jej spolužiakom básnik Teodor Križka. Je autorkou vyše tridsiatich básnických zbierok a štyroch prozaických kníh. Žije v Namangane a v Taškente, kde vznikol aj tento rozhovor.

- Slovenským čitateľom je, žiaľ, uzbecká literatúra takmer neznáma. Skúste nám ju, prosím, stručne priblížiť.

Diľbar Chajdarovová: - Uzbecká literatúra predstavuje veľmi staré písomníctvo. Jednou z najvýraznejších postáv jej počiatkov je filológ a učenec Mahmúd Kašghari, ďalej básnik a politik Alíšer Navoí či zakladateľ Mughalskej ríše, básnik Zahíd Muhammad Bábur. To sú veľké postavy dejín. Vo svete je známa najmä perzská literatúra, avšak aj turkické národy majú svoje staré písomníctvo, za ktoré vďačíme práve Kašgharimu. Je to naša spoločná turkická literatúra. Bez prekladu môžeme čítať napríklad aj starých básnikov Azerbajdžanu. S územím Uzbekistanu sú spojené ďalšie veľké osobnosti Východu, napríklad básnik Rúmí či Avicenna, ktorý pochádzal z okolia Buchary. Naša literatúra je teda veľmi stará. Avšak čo máme dnes? Autori mnoho píšu, ale nerodí sa nový Avicenna. Síce sa hrdíme Báburom či Navoím, ale to je minulosť. Akoby dnešní autori nedokázali svet uchopiť tak, aby sa prejavili ako veľké literárne osobnosti. Celkovo osobnosti 21. storočia zaostávajú za svojimi predkami. Myslím, že tento jav je všade vo svete a iné to nebude asi ani v slovenskej literatúre. Málo píšeme? Alebo málo čítame? Neviem, v čom to spočíva, ale mám celkový pocit tejto nedostatočnosti vo svete. Kultúru je potrebné obnovovať, avšak to stojí obrovskú námahu... Ale komu sa chce dnes namáhať?

- Čo teda dominuje v uzbeckej literatúre väčšmi? Poézia alebo próza?

Diľbar Chajdarovová: - Poézia. Samozrejme, mali sme aj prozaikov, v 20. storočí vynikal sovietsky spisovateľ Abdullah Kahhar. Alebo veľký spisovateľ Abdullah Khodirij, svojho času kultový autor, ktorého sovietska moc popravila roku 1938 ako nepriateľa národa.

- Akú rolu zohráva poézia v živote uzbeckého národa v súčasnosti? Mala som osobnú skúsenosť z Iránu, kde patrí k základom všetkých spoločenských vrstiev poznať naspamäť verše básnikov. Ako je to v Uzbekistane?

Diľbar Chajdarovová: - Ľudia čítajú klasikov našej literatúry, napríklad Boborahíma Mašraba alebo spomínaného Alíšera Navoího. Doteraz čítajú napríklad nášho básnika 20. storočia Abdullaha Aripova alebo baškirského spisovateľa Anura Vachipova. Avšak aj tu platí, že koho vydali, toho vydali... Ostatní autori sú na okraji. Ľudia teda čítajú málo. No naša literatúra je bohatá. Čo sa týka znalostí v pamäti obyvateľstva, najväčšej úcte sa teší asi dielo B. Mašraba. Poznajú ho v každej uzbeckej domácnosti. V Azerbajdžane si zase celá spoločnosť ctí básnika Nasímího.

- Pozorujete aj v uzbeckej literatúre komerčný prúd?

Diľbar Chajdarovová: - Áno, ale to nemôžeme pokladať za naozajstnú literatúru. Sú autori, ktorí mnoho píšu a publikujú, ale to nemá s literatúrou nič spoločné. Napokon, kto tie bestsellery číta? Literárne negramotní ľudia.

- Aký je trend v súčasnej uzbeckej poézie? Z formálnej stránky prevažuje viazaný či voľný verš?

Diľbar Chajdarovová: - Sama som kedysi písala voľným veršom, ale s postupom času som sa vrátila k viazanému. Začala som sa viac obracať k tradičným formám, napríklad k lyrickému gazelu. Na moju tvorbu mali totiž vplyv práve starí básnici. Samozrejme, mohla by som naďalej písať voľným veršom, ale nerobím to.

- Na území Strednej Ázie vidíme prelínanie rôznych kultúr – perzské, ale aj indické, mongolské či ruské, resp. sovietske vrstvy. Ako teda správne nazerať na Uzbekistan samotný?

Diľbar Chajdarovová: - Uzbekov žije vo svete približne 55 miliónov, z toho asi 35 miliónov žije v Uzbekistane. Máme teda veľmi veľkú emigráciu. Hranice, ktoré vidíte teraz, sú umelé. Pred sovietskym rozdelením teritória tu boli iné štátne útvary: Bucharský emirát, Chivský chanát, Kokandský chanát... Hranice národov zasahovali celkom iné územia, než im určili v umelých štátnych zriadeniach v podobe sovietskych republík. Mnoho integrálnych území sa rozdelilo medzi jednotlivé stredoázijské štáty. Ľudia sú však doteraz naviazaní na svoj región, napríklad ja milujem svoj rodný Namangan, v blízkosti od tadžických a kirgizských hraníc. Literatúra a kultúra tohto územia je však naša spoločná a naďalej vytvára jeden priestor.

- Ako prežíval Uzbekistan obdobie sovietskej nadvlády?

Diľbar Chajdarovová: - Sovietsky zväz potláčal všetku duchovnosť, vrátane islamu. Prejavovalo sa to v najbanálnejších veciach, nemohli sme sa ani modliť za zosnulých, čo je dôležitou časťou našej kultúry. Ak ste verejne praktikovali náboženstvo, vyhodili vás z práce. Mnoho ľudí zažívalo strach, tak sa radšej ani verejne nerozlúčili so svojimi najbližšími. Mešity boli zatvorené, stretávali sme sa tajne. V domácnostiach sme tajne modlili modlitbu namas. Korán predstavoval zakázanú knihu. Ľudia však často robili v domácnostiach režimu napriek. Dnes sú už iné časy, človek môže robiť všetko, ako chce, a tak je to aj v otázke praktikovania náboženstva.

- Postihli sovietske represie aj uzbeckých duchovných autorov?

Diľbar Chajdarovová: - Áno, napríklad spisovateľa Ishokhchona Ibrata narodeného neďaleko od Namanganu. Bola to veľká postava národa, v oblasti Namanganu zakladal noviny a unikátne školy, zostavil slovník, ovládal asi dvanásť jazykov, venoval sa právnej vede, zastával štátne funkcie. Zatkli ho ako 75-ročného za „antisovietsku propagandu“. Bol to hlboko veriaci človek. Jeho poprava sa konala tajne a boľševici sa ho potrebovali zbaviť tak dôkladne, že dodnes nie je známe, kde ležia jeho telesné ostatky. Sovietska moc si dávala pozor, aby sa nevydávali a nečítali jeho knihy – lebo kto veľa číta, veľa vie, a takí ľudia boli pre boľševikov nebezpeční.

- Ako vnímate sovietsku epochu z uzbeckého uhlu pohľadu?

Diľbar Chajdarovová: - Veľmi negatívne.Sovieti vytvárali umelé hranice štátov, etniká strácali svoju identitu. Sovieti ponižovali uzbecký národ, nedovoľovali napríklad ani uzbeckým športovcom zúčastňovať sa šampionátov. Aj na dobývaní Reichstagu v Berlíne roku 1945 mali svoj podiel Uzbeci, to sa však Sovieti snažili utajiť a Uzbekov vytlačiť.

- Zostali ešte v Uzbekistane väzby na ruskú literatúru a kultúru?

Diľbar Chadarovová: - Po rozpade Sovietskeho zväzu sa väzby prerušili. Aj v osobnej rovine. Až po desaťročiach som na sociálnej sieti našla svojich spolužiakov z Literárneho inštitútu – Teodora Križku alebo bulharskú poetku Ivu Nikolovovú, s ktorou som sa stretla os-

Diľbar Chajdarovová

Cestou k matke

Prečo tak dlho stúpa moja duša?
Kam vôbec stúpa v tele nedospelom.
Útrapy smútku vo mne sa len vŕšia.
Neželám také ani nepriateľom.

Kilometrov je za mnou štyridsiatka,
tisícky stôp sú ako v piesku sľuda.
Topole tlieskajú však ako dlane, skrátka
na bozky vetra je ich štíhla výška hrdá.

Aj na rovine kráčam dýchavične,
na lastovičky sa mi výdych pri tom mení.
S kvetmi a vtákmi chcem mať polovičné
dedičstvo z pochybností, žiadne z utrpení.

Čím ďalej, tým sa väčším prachom brodím.
Pravda sa mení na faloš a stoky.
A sekundy sú na rafijach hodín
kratučké, kratšie ako roky.

Aká len dlhá býva k matke cesta,
púť doráňaných, skrvavených krokov.
Kým vylejem si dušu, tak ma trestá,
akoby som šla s ťarchou svojich okov.

No každý môj krok bolesťou je matky,
na každej ranke cítim, ako fúka
a jej dych mení moje smútky v sviatky,
a každú bolesť tíši mi jej ruka.

Dlhá je cesta, v zákrutách sa vinie,
modlievam sa však s láskou čoraz prudšou,
veď sprevádza ma všade po krajine
nehasnúci jas materinských lúčov.

Gulčehra Ibrahimovová

Bazalka

Bazalka, povedz, hlások vyslov aspoň pár,
prečo mi dušu očarila tvoja krásna tvár.
Na mamu podobáš sa, mama na teba, no skrátka
zo všetkých kútov voniaš ako moja matka.

Mamina vôňa, nenahradí mi ťa žiadny liek,
ak len nie vôňa rodných bazaliek,
keď na úsvite do zeme ich mama sadila
rukami nežnými sťa krídla motýľa.

Bazalka, vôňou nešetri, len navôkol ju roň,
dar matky, nech si pamäť chodí poň,
pripomínaj mi matku, moja rodná zem,
a nediv sa mi, ak aj zosmutniem.

Bazalka, ako mama tichá, bez hriechu,
spovedám sa ti, daj mi útechu.
Pred oltár vôňou sprevádzaj ma, veď
ma, sirotu, vždy znova na spoveď.

Ak mi tvár smútok opäť zatieni,
ak mi zas bude ťažko na zemi,
poteš mi srdce, daj mi pookriať,
mamičkin kvietok, ešte mnohokrát.

Bazalka, vôňou naplň vôkol svet,
svetlejšej vône v tomto svete niet,
opi ma svojím vínom, jasom opi ma,
nech sladkosťou ma život objíma.

Bazalka, matkin kvietok, s tebou obaja
prenesieme sa k matke do raja,
a matka privinie ma na hruď s bazalkou,
akoby v nebi škrtli zápalkou.

Preložil Teodor Križka

obne na literárnom podujatí v Bulharsku. Zo stretnutia sme sa tešili ako zamlada, presedeli sme spolu celú noc.

- Ako by ste definovali Orient?

DIĽBAR CHAJDAROVOVÁ: - Definovala by som ho kultúrne. Vidíme to napríklad na fenoméne svadieb. My Uzbeci mnoho pracujeme, ale vieme sa potom úprimne radovať – významným okamihom v živote človeka je práve svadba. A potom je to hrdosť na dejiny, na mestá ako napríklad Samarkand, Buchara, Chiva či môj rodný Namangan.

- Cítite konflikt medzi Východom a Západom?

DIĽBAR CHAJDAROVOVÁ: - Nie, necítim. Nech by boli národy akejkoľvek viery, človek zostane vždy človekom, priateľ zostane priateľom. To sa mi potvrdilo napríklad pri návšteve spolužiačky, spisovateľky I. Nikolovovej v Bulharsku, keď sme sa zvítali, akoby sme boli rodina. Ctím si iné národy a náboženstvá.

- Prejdime teraz k vášmu literárnemu autorstvu. Ako ste sa ku tvorbe dostali, viedla vás k tomu rodina?

DIĽBAR CHAJDAROVOVÁ: - Môj otec, predseda kolchozu, bol veľkým znalcom islamskej duchovnosti, čítal korán a spieval v mešite. Moja mama taktiež spievala krásne ako slávik a ja som sa ju od detstva snažila napodobniť, hoci som nerozumela slovám. V rodine síce spisovateľov nemáme, ale rodičia mali vzťah k ľudovej slovesnosti a k viere, čítali mnoho literárnych diel, napríklad práve B. Mašraba. Moji rodičia sa schádzali spolu s priateľmi a navzájom si čítali v dobách, keď sme ešte nemali elektrické osvetlenie. Doma som teda mala živnú pôdu a už ako žiačku tretieho ročníka ma v škole poznali ako poetku. Keď sa povedalo „Diľbar“, znamenalo to poetku, ktorá od detstva recitovala verše a písala vlastnú tvorbu. V piatom ročníku som sa stala redaktorkou školského časopisu, a zostala som ňou doteraz.

- V Česko-Slovensku viedli v tej dobe spisovatelia literárne krúžky mladých autorov. Bola podobná tradícia aj v Uzbekistane?

DIĽBAR CHAJDAROVOVÁ: - Rodičia mi nedovoľovali zúčastňovať sa rôznych krúžkov, bola som jedinou dcérou v rodine, mám ešte troch bratov. Nepúšťali ma ani kúpať sa, a tak doteraz neviem plávať. Po ukončení školy som nastúpila na Namanganskú univerzitu, kde som absolvovala odbor uzbecký jazyk a literatúra. Potom som prišla do Taškentu – mala som vtedy so sebou len dva obaly na dokumenty. V jednej ruke poviedky, v druhej verše. Avšak prijali ma s veľkým ohlasom a poslali na ďalšie štúdium do Mos-kvy. Navrhol ma tam uzbecký zväz spisovateľov, ktorý ma počas štúdií podporoval aj finančne. Bolo to vtedy nutné, písali sme rektorovi žiadosť o materiálnu pomoc. Rektor literárneho inštitútu V. F. Pimenov nám výrazne pomohol. Bol to dobrý človek, ktorý ochotne pomáhal študentom a mal ich rád.

- Ako si spätne spomínate na štúdium na Literárnom inštitúte?

DIĽBAR CHAJDAROVOVÁ: - Sláva Bohu, že som tam študovala! Hoci ja som to mala trochu zložitejšie. Študovala som tam v prvý rok, potom som musela prejsť na externú formu, v štvrtom ročníku som sa opäť vrátila na denné štúdium. Otvorilo mi to dvere k svetovej literatúre, ktorú by som v Uzbekistane nemala možnosť poznať do takej hĺbky.

- Spomínate si na konkrétnych ľudí?

DIĽBAR CHAJDAROVOVÁ: - Prednášali nám tam mnohí veľkí ľudia, napríklad literárny vedec K. A. Kedrov, profesorka antickej literatúry A. A. Tacho-Godi... Navštevovala som seminár básnika J. A. Dolmatovského či S. V. Smirnova. Všetci nás chválili – mňa, Teodora Križku, aj ostatných. Boli sme dobrý ročník. Po skúškach a zápočtoch u S. V. Smirnova sme na internáte usporadúvali oslavy, ja som pripravila veľký plov pre spolužiakov všetkých národností, vrátane Moldavska či Tadžikistanu.No prešli roky a navzájom sme sa jeden druhému stratili z dohľadu. Na Teodora Križku si spomínam ako na tichého človeka, ktorý mal rád miesta v ústraní od ľudí. Vysoký, pokojný a sympatický. Túžil navštíviť Sibír, avšak mal povolený pobyt iba na území Moskvy. Kultúrny život v Moskve bol vtedy veľmi bohatý, navštevovali sme veľa podujatí. Aj Červené námestie vyzeralo inak než dnes, nebolo také komerčné, veď dnes človek nevie, čo je to za priestor, pohybuje sa tam imitátor v kostýme Stalina...

- Ako potom prebiehal návrat do Uzbekistanu? Nebolo pre vás ťažké vrátiť sa zo svetového centra?

DIĽBAR CHAJDAROVOVÁ: - Po návrate z Moskvy si ma uzbecké spisovateľské prostredie vážilo a hneď mi ponúkli pracovné miesto v Spolku uzbeckých spisovateľov. Ja som však nastúpila ako redaktorka do Uzbeckej národnej televízie, kde som pracovala dvanásť rokov. Mali ma tam za hviezdu, ale bolo to psychicky i časovo veľmi náročné obdobie, nenapísala som v tej dobe nijaké verše – žurnalistika ma úplne pohltila, pracovala som vtedy aj v novinách. Keď som si však uvedomila, ako to poznačilo moju literárnu tvorbu, zakryla som si tvár a opustila toto remeslo. Začala som sa väčšmi venovať literatúre.

- Čo považujete za svoj najväčší literárny úspech? Ktoré z vašich diel má pre vás samotnú osobitný význam?

DIĽBAR CHAJDAROVOVÁ: - Literatúra nepozná pojem úspech. Dôležitý je proces samotný. Človek píše, a čitateľ číta jeho texty, vzápätí však na ne zabudne. Ak však po nich opätovne siahne a neodhodí ich, stálo to za to. Pravý text nestráca s dobou svoju hodnotu. Treba písať tak, aby text aj o tridsať rokov čitateľ čítal ako úplne nové dielo – a taký pocit by mal mať vlastne aj autor zo svojich vlastných dávno napísaných diel. Zvláštne, so svojimi dávnymi veršami som spokojná, no tie, čo píšem aktuálne, sa mi zdajú v daný moment nedokonalé. Osobitné miesto v mojej tvorbe má poéma Tádž Mahal.

- Venujete sa aj próze?

DIĽBAR CHAJDAROVOVÁ: - Píšem poviedky zo súčasného prostredia, majú u čitateľov značnú popularitu. Vydala som štyri knihy próz. Som však predovšetkým poetka, napísala som vyše tridsať básnických kníh. Moja prvá zbierka vydaná ešte počas štúdií sa volala Narynská vlna – podľa rieky Naryn tečúcej v horských oblastiach okolo Namanganu, odkiaľ pochádzam. Tá rieka je dravá, a takou som bola v mladosti aj ja. Samozrejme, čas všetko mení a obrusuje ľudské charaktery k pokoju. Ďalej som sa venovala aj prekladu, preložila som napríklad básnikov z oblasti Kaukazu – Rasula Hamzatova a Kajsyna Kulijeva.

- Je nejaká literárna téma, ktorú by ste chceli spracovať?

DIĽBAR CHAJDAROVOVÁ: - Mám rozpísanú prózu o súčasných gastarbeiteroch – Uzbekoch, ktorí sú v zahraničí ako lacná pracovná sila. Môžete ich stretnúť nielen v Rusku, ale aj v USA, či všade na svete. Keď som navštívila Krym, prekvapilo ma, že aj tam som v reštaurácii stretla Uzbeka pripravujúceho plov. Pochopila som, že je to vážny jav a treba o tom napísať. Okrem toho mám viacero nevydaných kníh, rôznych článkov a čŕt. Teraz sa však knihy vydávajú ťažko, často si na ne musia autori zháňať financie sami.

- Ako vznikajú vaše literárne diela? Zaujíma ma samotný okamih tvorby.

DIĽBAR CHAJDAROVOVÁ: - Ako píšem básne? Nepoviem! (Smiech) Je to firemné tajomstvo. Často verše prichádzajú na ulici alebo pri rôznych spoločenských povinnostiach, a vtedy si ich ani nemôžem zapísať. Píšem básne ručne do zápisníkov, a potom si ich prepisujem do elektronickej podoby.

- Mal by byť autor pri procese písania pokorný?

DIĽBAR CHAJDAROVOVÁ: - Každý človek má svoju hrdosť – aj ako jednotlivec, aj ako národ. My Uzbeci sme veľmi hrdí. A tak keď človek píše, akoby sa v ňom prebúdzal lev. Inak pôsobím ako pokojný človek, ale keď píšem, otvára vo mne oči spiaca šelma.

- A aký by mal byť čitateľ?

DIĽBAR CHAJDAROVOVÁ: - Dobrých čitateľov je málo. Prejavuje sa to celospoločensky – kedysi vychádzali moje knihy v náklade 20 000 kusov, dnes už len v počte 3 000. Rovnaká situácia je napríklad aj v Azerbajdžane, kde zbierky básní vychádzajú v náklade okolo 500 kusov.

- Chceli by ste niečo odkázať slovenským čitateľom? Ako by sme mali nazerať na Uzbekistan?

DIĽBAR CHAJDAROVOVÁ: - Európa je svojský, osobitý kontinent. Ázia taktiež. Krása literatúry je však univerzálnaa vzájomne priťahuje čitateľov zo všetkých krajín. Preto je potrebný preklad, ktorý nám umožňuje sprostredkovať toto literárne bohatstvo.Poézia je Boží dar. Veď vďaka tomu som sa aj s vami osobne stretla v Taškente. Preto nie je dôležité, akej je človek viery, či je jeho knihou Biblia či Korán. Poézia všetkých zjednocuje. Je to najvyššie bratstvo. Poďakujme básnikom. Ďakujme poézii.

Zhovárala sa KATARÍNA DŽUNKOVÁ
Na snímke Diľbar Chajdarovová, Katarína Džunková, Guľčehra Ibrahimovová

Zbohom, Tibor!

Dňa 28. novembra 2019 nás navždy opustil grafik, dizajnér a ilustrátor TIBOR KOVALIK, človek s hlbokou láskou k Slovensku, verný svojej postati a Bohu, človek vybavený zmyslom pre empatiu a lásku k ľudom a pre svoju rodnú krajinu, Slovensko.

Narodil sa 21. septembra 1935 v Poprade. Po skončení štúdií na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave, kde ho do značnej miery pozitívne ovplyvnil jeho profesor úžitkovej grafiky Jozef Chovan, pracoval ako vedúci oddelenia Československej televízie v Bratislave a pritom ilustroval mnohé knihy a časopisy. V roku 1968, po vstupe vojsk Varšavskej zmluvy do Česko-Slovenska, emigroval do Kanady. Stal sa kanadským občanom slovenského pôvodu, čo mu umožnilo vystavovať v mnohých krajinách Európy a v Severnej a Južnej Amerike. Reprezentoval Kanadu na Štvrtom bienále grafického umenia vo Florencii (1974). Bol prezidentom Asociácie kanadských umelcov, vedúcim kanadskej kultúrnej delegácie v USA. Taktiež je nositeľom najvyššieho vyznamenania mesta Lac Beauport – Zlatého brezového listu a ďalších ocenení.

Tibor Kovalik je autorom mnohých výtvarných publikácií a jeho meno sa objavuje aj v publikáciách typu Who is Who in the World. V roku 1981 vyšla v Toronte obsažná publikácia o tvorbe Tibora Kovalika a jeho syna Petra pod názvom Say Nothing (Nepovedz nič). Tibor s radosťou a tak trošku aj s hrdosťou poslal túto publikáciu i prvej Slovenskej vláde, ale bohužiaľ, nedostal na tento dar žiadnu odpoveď.

Tibor prechovával hlbokú úctu k Slovensku a k jeho ľuďom. Mnohé jeho obrazy a poviedky vychádzali postupne v časopise básnika Teodora Križku Kultúra. Pripravovala sa aj kniha jeho poviedok po názvom Ticho, ktoré sme tam zanechali. Všetko bolo pripravené do tlače, ale bohužiaľ nenašli sa peniaze na vydanie tejto knihy.

Na tvorbu Tibora Kovalika mal silný vplyv symbolizmus a surrealistické hnutie, najmä tvorba Salvadora Dalího. Jeho umenie vychádza z psychologických štúdií Carla Gustava Junga, ktorý chápal ľudskú psychiku na pozadí sveta snov, umenia, mytológie, náboženstva a filozofie. Jung vo svojej tvorbe zamieta materializmus a zdôrazňuje princípy morálky a vyššie duchovné hodnoty. Tibor sa vo svojich dielach vyjadroval vo vizuálnych metaforách a symbolických alegóriách. Kovalik zostal verný hodnotám katolicizmu a viere v krásu a hodnotu ľudskej bytosti, a čo je uňho vzácne, že i v ďalekej Kanade zostáva verný svojej rodnej krajine - Slovensku a Slovákom a zachováva si svoju slovenskú identitu. Dôstojne reprezentoval slovenský národ a vytrvalo obhajoval naše práva v zahraničí. So svojim synom Petrom, tiež výtvarníkom, rozvinuli v umení osobitnú filozofiu, irealizmus, ako vyjadrenie tvorby snov, ktoré sa v divákovej absorbcii menia na skutočnosť. Irealizmus v ich ponímaní je protipólom materializmu. Avšak Kovalikov umelecký vzostup a úspechy mu neubrali na skromnosti, jednoduchosti a čistote ducha.

Rozlúčku s drahým človekom zakončíme slovami Antona Hykischa, bývalého veľvyslanca Slovenskej republiky v Kanade z článku Pocta Tiborovi Kovalikovi pri príležitosti 65. výročia jeho narodenín: „Medzi črepinami postmodernistického sveta, ktoré žiaria iba svojimi úlomkami, ale pokope pripomínajú smetisko, sú obrazy Tibora Kovalika výzvou. Kovalikove obrazy sú rukavicou hodenou zbabelosti, ktorá odmieta vnímať celistvosť komplikovaného sveta a vnútornú logiku dejín, hocijako sa zdajú hrozné a nezrozumiteľné. Proti ostrým a nebezpečným črepinám postmodernistickej rezignácie stoja osamelí filozofi ako, povedzme, Theilhard de Chardin a osamelí výtvarníci, akým je Slovák Tibor Kovalik.“

KATARÍNA BÁNSKA

Boli ste najmenšie zlo na postkomunistickom Slovensku

List Tomáša Vetešku Vladimírovi Mečiarovi

Otázka formovania a vzniku druhej Slovenskej republiky, respektíve obnovenia slovenskej štátnosti v roku 1993, je a akiste ešte dlho bude, námetom pre publicistov i historikov.

Je historickým faktom, že myšlienku slovenskej štátnosti po zániku prvej Slovenskej republiky systematicky udržoval iba slovenský exil a na domácej pôde politickí väzni.

Napriek tomu, slovenský politický exil ostal pre domáce politické garnitúry po roku 1990, ba aj po roku 1993, nepohodlným, nežiadúcim, a pre širokú verejnosť takmer neznámym. A podobne tomu bolo aj v prípade politických väzňov, ktorí sa ocitli takisto na úplnom okraji politického a štátneho záujmu. Moc uchopili subjekty, ktoré sa k prvej modernej slovenskej štátnosti stavali prevažne negatívne. To bol aj prípad prvého premiéra druhej SR Vladimíra Mečiara, ktorý na adresu prvej SR už od roku 1990 vyslovil viacero odsudzujúcich a príkro negatívnych hodnotení.

Zaujímavým dokumentom v tejto súvislosti je preto list, ktorý niekdajšiemu komunistovi a Čechoslovákovi Mečiarovi adresoval celoživotný bojovník za samostatné Slovensko Tomáš Jozef Veteška (1921 – 2009) a ktorý dnes – po miernej jazykovej úprave a bez spomínaných dokumentačných príloh – publikujeme. Presný dátum sa zo zachovanej kópie nedá zistiť, no vznikol po roku 1998, okolo roku 2000.

Uveďme o pisateľovi aspoň pár informácií. Narodil sa v Šahách, no jeho rodičovskou obcou boli Lúky pod Makytou. Patril medzi najaktívnejších a najradikálnejších bojovníkov slovenského exilu. Aj podľa vlastných slov bol priam fanatickým stúpencom samostatného Slovenska, a tejto idei podriadil celý svoj život – vrátane rodinného. Po dobrodružných povojnových rokoch v Európe, keď sa venoval kuriérno-spravodajskej službe a bol odsúdený čsl. justíciou na smrť, zakotvil v roku 1956 za morom. Bol činný vo viacerých krajanských spolkoch a organizáciách, no pre svoju tvrdú a nekompromisnú povahu sa často dostával do konfliktu aj s vlastnými. Bol spoluzakladateľom a azda najaktívnejším členom Únie slovenských kombatantov v USA.

Súčasťou zápasu o samostatné Slovensko bol aj zápas za pravdu o Slovensku a Slovákoch. Obraz Slovenska a Slovákov bol však v tejto superveľmoci – podobne ako aj vo zvyšku sveta – veľmi skreslený a zdeformovaný. Veteška preto inicioval vznik inštitútu Free Slovakia, ktorý presadzoval slovenské záujmy a slovenskú pravdu v USA. Za polstoročie svojho pobytu v USA napísal do amerických časopisov a vydavateľstiev vyše tritisíc listov a príspevkov. Po páde železnej opony adresoval stovky apelov, výziev, upozornení či žiadostí aj politickým, spoločenských a cirkevným inštitúciám vo svojej domovine. Ich ohlas, ako sám poznamenáva, bol však – na rozdiel od amerických inštitúcií – mizivý, priam nulový. V každom prípade, jeho listy – ktoré sa zachovali – či už v jeho písomnej pozostalosti alebo u adresátov alebo aj na iných miestach, ostávajú nielen svedectvom o presvedčení nezanedbateľnej časti národa vyhnanej za hranice vlasti, ale sú, aj napriek niektorým sporným či nepodloženým historickým údajom, stále aktuálnym podnetom na zamyslenie sa nad kľúčovými otázkami našich národných dejín...

Union of Slovak Combatants
in the U.S.A.
20 Croman Court
Hazlet, N.J. 07730
Fax # (732) 739-0160
Tomas J. Veteska
Secretary

Dr. Vladimír Mečiar
predseda HZDS
Bratislava – SR

Vážený pán doktor,

my, slovenskí exulanti a odporcovia boľševizmu, zasadzujúci sa od roku 1945, teda od začiatku čechoboľševickej okupácie prvej SR za jej obnovenie, čo sa podarilo najmä Vašou osobnou zásluhou 1. januára 1993, sme sa postavili za Vás – ako za najmenšie zlo na postkomunistickom Slovensku – za Vás a Vaše hnutie i keď Vy a Vaši najbližší, spolupracovníci a popri nich všetky vládne a parlamentné osobnosti v SR neprechovávate k slovenskému politickému exilu, na rozdiel od všetkých postkomunistických štátov, príslušný rešpekt a uznanie za dlhoročnú aktivitu v záujme národa a jeho najvyšších politických ašpirácií ústiacich v obnovení SR. Naše žiadosti vzhľadom na zrušenie českoboľševických dekrétov, na podklade ktorých nám bolo odňaté slovenské štát¬ne občianstvo a iných protiľudských opatrení zameraných proti slovenským exulantom-utečencom, boli jednak vládou, i parlamentom SR, zamietnuté. Avšak aj napriek tomu, ak išlo o úklady a útoky zamerané najmä česko-maďarskými kruhmi proti záujmom Slovenska, ako aj na Vašu osobu, neváhali sme reagovať všade tam, kde sa to žiadalo a kde to aj zavážilo. A tak to robíme až doteraz. Do rámca našej obrany slovenských záujmov prináleží tiež hájiť čistý štít prvej SR, lebo nebyť prvého Slovenského štátu (1939 – 1945), určite by nebol vznikol ani Váš druhý Slovenský štát o čom nájdete najlepší dôkaz v Benešovom memorande o Slovensku, ktorého české znenie sme vám vyexpedovali spolu s elaborátom o príčinách aj Vašou zásluhou prehratých voľbách v septembri 1998. Beneš a všetci jeho českí politickí dediči, vrátane komunistov, sa všemožne usilovali uviesť do platnosti všetky paragrafy spomenutého memoranda a iba preto, že prvá SR pozdvihla národné po¬vedomie a hrdosť národa sa nepodarila totálna likvidácia národa ako ku príkladu jednej z jeho časti žijúcej na Moravskom Slovensku. Teda nebyť prvej SR, Vy pán doktor a mnohí z Vašich kolegov fungujúcich v najvyšších pozíciách SR, by ste dnes možno paholčili niekde na českom kolchoze v Sudetsku a Vaše manželky a dcéry by zaiste platili za slúžky českých paničiek, ako desaťtisíce príslušníkov slovenského národa, ktorí boli do českých krajín odvelení následkom rôznych ekonomických českých manipulácií na Slovensku, vrátane desaťtisícok Slovákov reemigrantov z Maďarska a Rumunska a utečencov zo slovenských teritórií zabraných so súhlasom českej vlády Poľskom po druhej vojne. To ča¬kalo Slovákov v oveľa väčšom rozsahu ako sa to podarilo Čechom uskutočniť ak by vlastne ñebola existovala prvá SR. Pravda, k splneniu noriem Benešovho memoranda bolo žiaduce SR zlikvidovať, čo sa podarilo prostredníctvom puču inscenovaného koncom augusta 1944 na Slovensko parašutovanými Stalinovými masovými vrahmi a Benešovými v SR fungujúcimi agentmi, spoločne s karieristickými zradnými dôstojníkmi slovenskej armády. Celkove tohto medzinárodného protislovenského boľševického podniku sa nezúčastnilo ani len tri percentá príslušníkov slovenského národa. Popri iných neznalcov nedávnych slovenských dejín aj Vy, pán premiér, ste tento sovietsko-česko-boľševicko-medzinárodný podnik označili za SNP a Slovenský štát, ktorý v záujme Stalina a Beneša medzinárodné boľševické odriady likvidovali, v spolupráci s niekoľkými zradnými Slovákmi, ste nazvali fašistickým štátom, nedávno v rozhovore s českým reportérom Novotným. Citujem:

„Během povstaní byla naše rodina dvakrát postavená před hlavne německých zbraní a dvakrát nám zachránil život farár. Takový mám vztah k Slovenskému štátu. Pokud jde o politický režim, byl bezpochyby fašistický...mnohokrát jsem prohlásil; rozhodně nejsme pokračovatelé Slovenského štátu.“

Vašimi vyhláseniami o nedávnej epoche slovenských dejín, ktorej sme ešte mnohí žijúcimi svedkami, jasne demonštrujete, že politická škola medzinárodného boľševizmu a masarykovského čechoslovakizmu totálne ohlúpila nielen veľkú väčšinu národa, ale aj jeho intelektuálnu časť na čele s historikmi fungujúcimi v HÚ SAV a politickými vodcami národa, z ktorých na čelné miesto patríte práve Vy.

K Vašej zmienke o postavení Vašej rodiny pred hlavne nemeckých zbraní – ak je totiž pravdivá – dovolím si poznamenať iba to, že za ten akt príslušníkov nemeckej armády nesú plnú zodpovednosť tí slovenskí užitoční drúci a idioti Stalina a Beneša, ktorí nepriamo pozvali Nemcov vojensky intervenovať a obsadiť dovtedy neokupovanú SR, ako dôsledok ich masových vrážd stovák nemeckých detí, ktoré prijala slovenská vláda z bombardovaných nemeckých oblastí namiesto odvelení a Hitlerom požadovaných vojenských jednotiek na sovietsky front a zamordovanie diplomaticko-vojenskej nemeckej misie v martinských kasárňach, čo sa uskutočnilo za frontovou líniou nemeckej armády v zázemí v čase vojny. Ako reagovala Amerika na podobný teroristický akt uskutočnený v ďaleko menšej miere v čase mieru tritisíc km od hraníc USA vzdialenej Paname, kde bol jeden vojak zastrelený a druhý poranený? Prezident Bush nariadil inváziu do Panamy, pričom US letectvo zbombardovalo obytné časti jej hlavného mesta, kde zahynuli stovky civilov a boli spôsobené miliardové škody na verejnom i súkromnom majetku a po obsadení krajiny americkou armádou bol zatknutý panamský prezident Noriega a odsúdený americkým súdom na dlhoročný trest žalára. A Amerika je typickou demokratickou krajinou a v čase jej akcie bol mier. Nuž, čo iné ste mohli očakávať od okupačnej nacistickej armády, iba odvetu za prípadné akcie proti nej. V tých časoch každý normálny príslušník hociktorého národa a krajiny poznačenej ukrutnostiam vojny sa usiloval, aby jeho národ sa čo najskorej vymanil z bojových oblastí, aby na jeho území čím skôr skončili bojové operácie súperiacich armád, ale slovenskí pučistickí pojašenci si pozvali na sebalikvidáciu Nemcov na stredné oblasti SR, kde za dobu dvoch mesiacov viazali elitné jednotky nemeckej armády, čím predlžovali nielen vojnu, ale aj utrpenie národa zo strany oboch proti sebe bojujúcich strán.

Nebolo múdrejšie vyčkať až keď ČA dosiahla hraníc SR a vtedy jej otvoriť priesmyky, dôsledkom čoho by sa bol front v dvoch-troch dňoch prehnal cez územie SR, ako to bolo v pláne slovenskej generality vedenej generálom Malárom? Je isté, že počas takej akcie by neboli Nemci namierili hlavne na hlavy Vašich príbuzných. A teraz si povedzme, pán premiér, za kýho ancikrista sa niekoľkí karieristickí a zradní Slováci angažovali v puči proti svojmu štábu, vláde a prezidentovi, keď vieme, že v čase keď v roku 1938 zaberali takmer štvrtinu južného Slovenska maďarskí fašisti admirála Horthyho a časť severného Slovenska so súhlasom Hitlera zaberali Beckovi fašisti poľskí a oblasti Česka a Moravy Hitlerovi nacisti, v tom hroznom čase kašlal na Slovensko nielen celý Západ na čele s Francúzskom a Anglickom, ale aj USA a popri nich tiež garantéri našej neodvislosti a hraníc – štáty Malej dohody Rumunsko a Juhoslávia a najmä veľký a bratský ZSSR. Nuž, za čie záujmy nechali zradcovia národa páliť, rabovať, vraždiť a znásilňovať dovtedy neokupovanú SR? Pre normálne uvažujúceho slovenského vlastenca ten hlúpy podnik, zvaný SNP platí a tak ho aj nezávislá budúca história Slováka označí za najsprostejší akt v modernej histórii Slovákov, kedy v SR rástli masové hroby ako huby po daždi a okrem tisícov vyvraždených občanov SR, bolo deportované tisíce Slovákov i židov do Nemecka a 69 tisíc občanov Slovenska do ZSSR. Nuž, to bol skutočný výsledok slávneho Beneš-Stalinovho povstania, ktoré bolo zavŕšené zlikvidovaním SR, všetkých národných a štátnych atribútov, vygumovaním mena Slovák z máp sveta, a položením železnej opony na hraniciach okupovanej SR.

Skôr ako sa v budúcnosti znova rozhovoríte o fašistickom režime tzv. slovenského štátu, za aký bola prvá SR predstavovaná za dlhé desaťročia, od jej okupácie a ako ju hodnotíte aj Vy, žiadalo by sa na podklade faktov ten fašizmus aj definovať. Ako nás história učí, na Slovensku za prvej Č-SR fungovala iba odobočka-filiálka českej fašistickej strany generála Gajdu, ktorá na Slovensku kandidovala až v posledných čsl. voľbách roku 1935 a obdržala iba jeden mandát zo šiestich v celej republike. Zvolený za ňu bol poslanec Ivák. Žiadnej inej fašistickej strany na Slovensku nebolo. V októbri 1938 sa vytvorila aliancia všetkých politických strán (okrem dvoch českých filiálok KSČ a sociáldemokratickej strany, teda filiálok českých marxistických strán) pod menom Hlinková slovenská ľudová strana - Strana slovenskej národnej jednoty, ktorá fungovala počas celého obdobia prvej SR. Avšak Česi mali v tom období až 39 nacifašistických strán a gárd, ale sa tým po Vašom spôsobe vo svete nechlúbia, ako sa nepýšia svojím nacizmom Nemci, fašizmom Taliani, Španieli, Portugalci, Belgičania, Holanďania, Francúzi, Nóri, Chorváti a všetky ostatné krajiny Európy čo patrili do Nemcami kontrolovanej Európy. A teraz, pán premiér, ráčte nám označiť po mene aspoň jedného občana prvej SR, ktorého tá – podľa Vás fašistická republika – popravila a počas takmer celej jej existencie bola vojna. Ako vieme, nielen v časoch vojnových, ale aj mierových, popravujú najmä vojenských zbehov a agentov-zradcov národa všetky demokratické krajiny sveta na čele s Amerikou. Nuž, čo to bol za fašiz-

mus, ktorý na podklade svojich zákonov nevešal, ako vešal, mordoval, žalároval fašizmus, najmä susedov SR: maďarský a český ako nepodarené decko boľševizmu. Zaujímavé, že Váš systém, ktorému ste za čas aj Vy a takmer všetci Vaši spolupracovníci slúžili, medzinárodný komunizmus, vyvraždil len v samom ZSSR – podľa Solženicyna – okolo 70 miliónov svojich občanov a mordoval všade, kde sa dostal k moci. Vo Vašom prostredí sa doteraz pohybujú zločinci proti ľudskosti, vrahovia prokurátori, sudcovia, ŠtB-áci, šéfovia väzníc a koncentrákov a tisíce ich spolupracovníkov-udavačov na čele s bývalým občanom SR číslo jedna Michalom Kováčom, jeho bratom, šéfom HÚ SAV, a ďalšími jeho spolupracovníkmi udavačmi-historikmi, ktorí ohlupovali a stále ohlupujú národ českoboľsevickými táraninami z oblasti nielen dávnej, ale aj nedávnej i súčasnej histórie Slovákov. Teda, prečo sa niekedy nerozhovoríte o tisícoch zavraždených bez súdu, umučených v koncentrákoch a žalároch, počas zverského vypočúvania, alebo o miliónoch občanoch, ktorých zverský-zločinecký boľševizmus okradol o celý ich súkromný majetok a o slobodný prejav, slobodu tlače, organizovania, cestova¬nia, vierovyznania. Dnes prvým občanom štátu je znova starý boľševik, ktorý v čase jeho panovania v politbyre KSČ spoločne s jeho spolutovaryšmi cirkev vohnal do chlieva a je spoluzodpovedný za všetky hore vymenované zločiny i za mnohé iné nespomenuté, a väčšina terajších farárov a biskupov je tak strašne červenou pražskou politrukciou ohúrená, že namiesto Vás – z KSČ vyobcovaného – odporúčala voliť boľševika a k tomu neslovenského pôvodu Schustera.

Nemci sa pred svetom nehonosia svojim nacizmom a Hitlerom, ani Maďari svojim fašizmom, ale fašistického vodcu Horthyho si nesmierne, jeho pamiatku, cenia a vážia. Taliani sú nie hrdí na fašizmus, ale jeho zakladateľa majú vo veľkej úcte – Mussoliniho, tak isto Španieli nebanujú za svojim veľkolepým fašizmom, lenže generál Franco ostáva hrdinom

a víťazom v porážke boľševizmu, a mohol by som pokračovať. Vy však sa radi honosíte

svojou najčistejšou nezaťaženou i Vašich stúpencov minulosťou, pričom i keď sa Vás nik

nepýta, poukazujete nie na zločiny boľševizmu, ako by sa patrilo, ale na neexistujúce priestupky Slovenského štátu. Nuž, načim byť konkrétny – jasne vyčísliť zločiny prvej

SR. Manipulovať môžete iba odsunom istého počtu Židov zo SR, čo však bolo vynútené na

objednávku Masarykových stúpencov hlasistov a ich žiakov Hitlerom, ale keď sa vláda SR presvedčila, že Nemci vysídlených židov likvidujú, všetky transportácie židov zo SR zastavila a židov chránila ako mohla až do puču, kedy pučistami pozvaní Nemci ich čiastočne zatkli a deportovali do Ríše, za čo však nesú zodpovednosť čsl. boľševickí pučisti. Vám však, pán premiér, ako z prílohy zistíte, nijak nepomáha ani nepomáhala a tiež v budúcnosti nebude žiadna fašistická a protižidovská karta prvej SR, ktorou tak často tromfujete. Na rabínovom pohrebe zúčastnené delegácie celého sveta boli registrované v západnej tlači okrem Vašej - slovenskej. Čechom však antisemitizmus neškodí, hoci židov vešali na čele s najvyššími židovskými funkcionármi rodnej KSČ dirigovaných Slánskym a neškodí ani Maďarom, ktorí v spolupráci s gestapom vyvraždili aj na vlastnom území vyše 450 000 maďarských židov. Slovákom však škodí všetko,

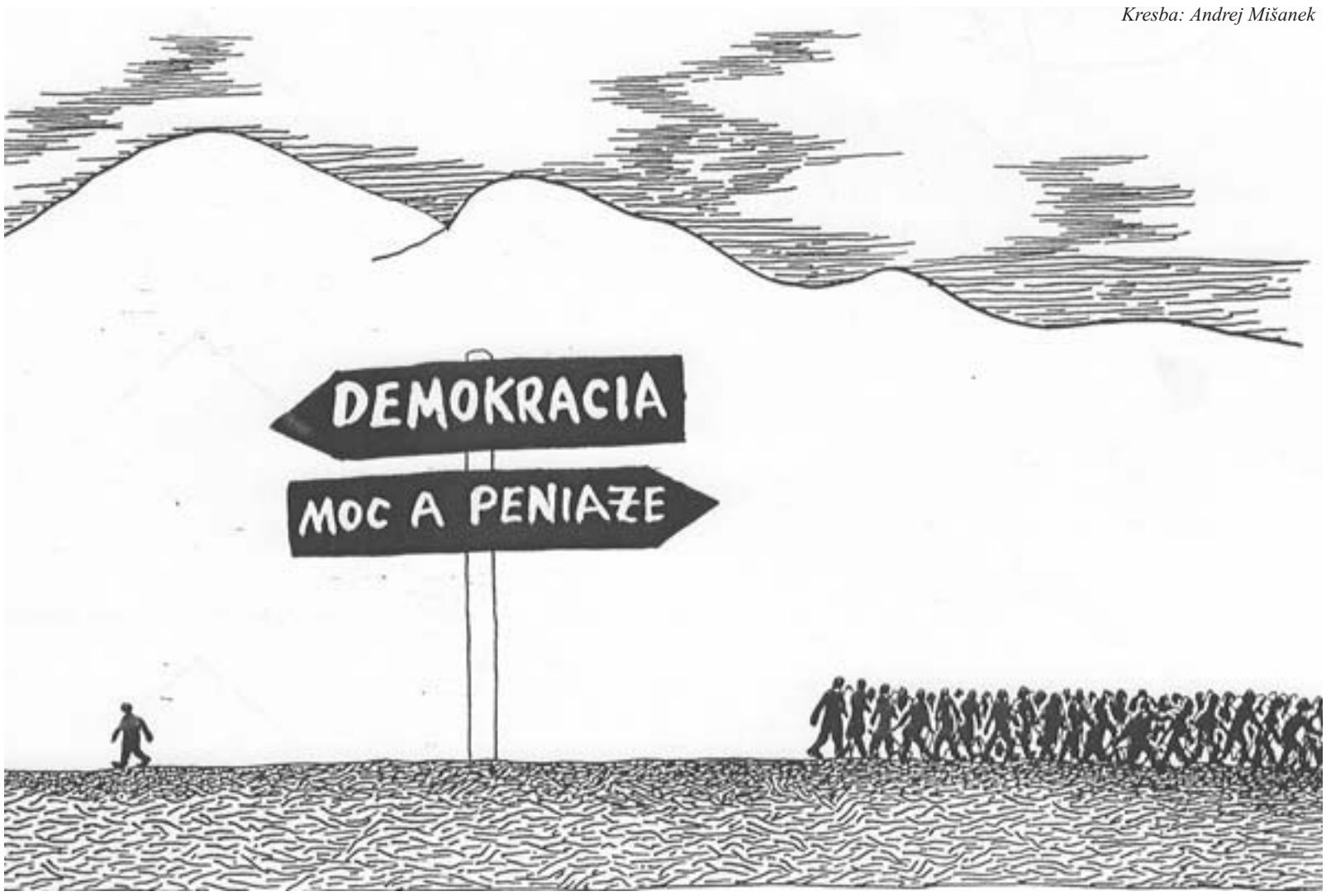

Kresba: Andrej Mišanek

lebo oni sebe sami najviac škodia. Ako som spomenul, vlastizradcov a vojenských zbehov, najmä v čase pohotovosti štátu (vojny) popravujú všetky štáty sveta i klasické demokracie. Ale – podľa Vás fašistický tzv. slovenský štát – nepopravil ani len jednu osobu na podklade svojich zákonov, ale naopak, vojnových zbehov, veľzradcov národa SR, sám prezident Tiso vykupoval z nemeckého zajatia a žalárov.

Dokonca aj židov zachránila SR na čele s jej prezidentom viac ako hociktorá iná krajina fungujúca v nemeckej záujmovej sfére v čase druhej svetovej vojny, čo priznávajú aj vážni židovskí historici, len nie historici-politruci odchovaní červenou Prahou, fungujúci na posmech sveta ešte stále v HÚ SAV. Nuž, bodaj by taký fašizmus panoval na celom svete a kiež by každá krajina na zemeguli sa mohla pochlúbiť prezidentom Tisových kvalít a štátnických schopností. A je už na zvrchovanom čase, aby ste sa aj Vy, ako vedúca osobnosť terajšieho Slovenska naučili poznávať základné fakty aspoň z čias tohto storočia a prestali sa zaostrovať na tzv. historikov fungujúcich v čsl. HÚ SAV, ktorí Slovensko obkydávajú v zahraničí a to ešte pred vyhlásením druhej SR a popri ňom aj slovenský národ, ktorý – podľa Vašich historikov – bol založený slovenskými uhlobaníkmi v pennsylvanských baniach koncom minulého storočia, po roku 1890, ako o tom priniesol správu popredný americký denník The New York Times. V prípade záujmu som ochotný Vám poslať originálny výstrižok z časopisu, ktorým SAV takéto lotrovské protislovenské a Slovákov totálne zosmiešňujúce informácie prednedávnom dodávali.

Inak ja som presvedčený, že zásluhy za zacielene hlavne nemeckých zbraní na hlavy Vaších príbuzných majú Benešovi pučisti a Stalinovi partizáni, ktorí Nemcov nepriamo na okupovanie SR pozvali a nie Slovenský štát, ako ste to verejne českému reportérovi povedali,a preto ten štát aj nenávidíte. Ja sa však nazdávam, že Slovenský štát, má prostredníctvom toho farára, ktorý Vám životy zachránil zásluhy na jeho akcii, pretože určite bol oddaným stúpencom Slovenského štátu a jeho prezidenta.

A ďalší farár-prezident SR Msgr. Dr. Tiso má nehynúce zásluhy na záchrane tisícich životov hneď v začiatkoch puču, lebo sa mu podarilo prehovoriť Hitlera od pôvodného úmyslu odvety za morderstvá stoviek nemeckých detí žijúcich v SR a za masovú vraždu nemeckej diplomatickej-vojenskej misie v Turčianskom Sv. Martine. Hitler bol - podľa historických prameňov - rozhodnutý zrovnať so zemou a zlikvidovať všetko mužské obyvateľstvo Turčianskeho Sv. Martina, Zvolena a Brezna a iba na priamy apel a prosbu prezidenta Tisu od zdemolovania miest a likvidácie jeho obyvateľov od pôvodného rozhodnutia upustil.

Teda na zmiernení odplát plánovaných Nemcami má zásluhy prezident Tiso a jeho vláda, ale za ponorenie SR do víru vojny a jej krvavých zločinov majú – ako som už spomenul – zásluhy Benešovi pučisti a Stalinovi masoví vrahovia-partizáni.

Pripájam niekoľko dokumentácií:

1. Vyhodnotenie SR parlamentom Spojených štátov, čo sa diametrálne rozchádza s Vaším predstavovaním Slovenského štátu a jeho režimu z rokov 1938 – 1945.

2. Český prameň o 39 českých nacistických a fašistických i protižidovských stranách, gardách a hnutiach fungujúcich od roku 1938 do roku 1945.

3. Článok z poprednej americkej encyklopédie o českoboľsevickom zločineckom puči a zločinoch páchaných proti slovenskému národu a katolíckej cirkvi a dôsledky puču v politickom živote národa v obnovenej boľševickej ČSSR.

4. Vyhodnotenie puču vo viacerých amerických publikáciách gen. tajomníčkou Masarykovej nadácie v USA Jiřiny Bartošovej.

5. Zoznam účastníkov - diplomatov a štátnikov sveta /uverejnený v najvážnejšom amer. denníku N.Y. Times/ na pohrebe izraelského premiéra Rabina, kde ste boli úmyselne vynechaný – ignorovaný Vy a predseda slovenského parlamentu Dr. Gašparovič.

So želaním pevného a trvalého víťazstva v nasledujúcich parlamentných voľbách a nájdenia si času na preštudovanie čo len najdôležitejších čŕt najmä z dejín Slovákov a Slovenska v tomto storočí, ako aj s krajanským pozdravom zostávam

TOMÁŠ J. VETEŠKA

P. S.: Keby neboli 14. marca 1939 múdri hlinkovci na čele s prezidentom Tisom vyhlásili prvú SR, Slovensko by si boli podelili medzi sebou Poliaci po Žilinu a Poprad, Maďari by boli okupovali zvyšok na juhu a východe a Nemci by boli obsadili Považie po Váh. Po vojne by bol Stalin zabral do ZSSR (ako to urobil s Podkarpatskou Rusou) celé Slovensko, ktoré by bol premiešal Rusmi a inými národmi Sovietskeho zväzu, alebo Beneš a ten by bol vysídlil aspoň 2 a pol milióna Slovákov do Sudetska po Nemcoch. A dnes by už slovenského národa, ktorý stratil hrdosť a rozum, nebolo. A len preto, že fungovala prvá SR, sa zachránil od totálneho konca a zániku, hoc je totálne osprostený. Ale ak bude mať statočných vodcov, je nádej, že ho odhlúpia a vychovajú k múdrosti a rozum sa im vráti...

TJV

KULTÚRA
Dvojtýždenník závislý od etiky
Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava
Telefón: 0911 286 452
Vydáva Factum bonum, spol. s r. o..
Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.
IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: *Július Binder* – Šéfredaktor: *Teodor Križka* – Cena jedného čísla je 1.60 € (ročne 33,60 €) – Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrosso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronicklej adrese: ganisinova.renata@slposta.sk – Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk – Telefonické predplatné: 02/54418091 alebo 02/54640949 – Registračné číslo: EV757/08 – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciame. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk – Internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk –
ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

Vincek Hlúšek

Spomíname na kostolníka z Bolešova

Na strednom Považí pri Váhu leží už viac ako jeden a pol tisícročia dvojobec Bolešov – Piechov. Obec Bolešov vznikla spojením samostatných obcí Bolešov a Piechov 1. januára 1943. Na severe hraničí so susednou farnosťou Pruské, niečo poniže sa nachádza bývalá osada Pominovec, vlastne už len románsky kostolík, významná pamiatka na príchod Slovanov a ich pokresťančenie, na západe je to farnosť Nemšová a o kúsok ďalej staroslávna pútnická Skalka nad Váhom. Ich predchodcovia v Ilavskej kotline, Skýti, Kelti a Markomani sa na brehoch Váhu naučili využívať dobrodenie vhodného podnebia, pastvín, lesov, popri brehoch Váhu úrodnej pôdy, rýb a v hlbokých lesoch, susediacich s blízkou Moravou aj ich bohatosť na zverinu.

Rodom a rodinám patrili obhospodarované polia a pasienky, po vyhnaní benediktínov z trenčianskej Skalky naučili sa pestovať ovocné stromy, spracúvať ich plody sušením, varením lekváru, neskoršie ich aj zhromažďovať do drevených sudov – kadí, keď potom vykvasené premieňali na „pesničky“, ktoré vo väčších dávkach používané vedeli povystrájať nejednu neplechu.

Solúnski bratia Cyril a Metod teda neprišli celkom do pohanskej zeme, najmä ak sme sa pozreli do starodávnych spisov, alebo sme pozorne počúvali svojich učiteľov a kňazov, ktorí nám hovorili o pôsobení svätého Amantia na území strednovážskychNitravanov. Preto a najmä preto je taká silná pamiatka na svätých Solúnčanov, veď oni nás naučili v našej rodnej reči deklamovať – Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a Boh bol Slovo. Obaja nám dali písmo, učili nás nielen Pravde a Láske, ale nás učili, aby sme vo svojom živote konali čestne – dali nám návod, ale aj za porušenie zásad čestného správania určité pokuty. Nuž priniesli nám Zákon sudnyjľjudem – Súdny zákonník pre svetských ľudí. Nevymenúvali len tresty, ponúkali nám aj Ustanovenia svätých otcov o pokání.

O bolešovskej farnosti je dostatok historického materiálu, veď nakoniec v zhutnenej podobe to priniesla pomerne zdarilá monografia obce – Bolešov, z roku 1993.

Je priam signifikantné, že zvlášť roľníci, ktorí sa zhostili poslania cirkevnej funkcie kostolníka mali osobitnú charizmu. Boli akoby „polučiteľ alebo polkňaz“ nielen svojim vystupovaním, správaním ale aj postupne nadobudnutými vedomosťami, dokonca i latinčiny, boli svojim okolím vysoko hodnotení.

Bolešovský kostolník Vincko Hlúšek bol skromný, tichý, verný syn viery, ktorú vyznával potichu, nie teatrálne, ale s hlbokou pokorou. Rád čítaval evanjeliá, snažil sa podľa nich žiť. Ako roľník, dorábateľ chleba každodenného mal rád osobitne obraz prostého roľníka podávaného Markom (4, 27), ktorý „má siať vo dne v noci a osivo klíči a rastie a on nevie ako.“

Je to prekrásny obraz Ježiša, ktorý miluje osamelé stromy, olivovník, figovník, vinnú révu, hovorí o nich s veľkou láskou. Vincko Hlúšek ako roľník nikdy nezabudol pred prácou na svojej roličke, jej úvratia urobiť bičiskom kríž a potom i na svojom čele. Jeho prostota bola prirodzená, akou môže byť len prostota slovenského roľníka, dorábateľa božieho daru, ktorý sa aj na Slovensku v čase jeho kostolníčenia mnohým nedostával, a preto za ním odchádzali do sveta – dľa chleba, Pane, dľa chleba... Do debát s chlapmi sa zapájal sporadicky, jeho slová vyznievali rozpačito, no v problematických úsekoch sa vedel vyjadriť s istotou a dôrazom.

Vincko Hlúšek prevzal kostolníčenie po svojom predchodcovi dedkovi Šumanovi, tiež roľníkovi z Piechova, otcovi to už tiež nebohého Miška Šumana, prenasledovaného a väzneného v päť-desiatych rokoch so známou skupinou trenčianskych gymnazistov.

Na našom kostolníkovi nebolo znať únavu, nedaj Bože znechutenia. Ak sa mu v práci nedarilo, v tichosti sa modlieval. Počas nášho detstva, v časoch nášho miništrantského života zúrila krvavá potopa druhej svetovej vojny, keď sa ľudstvo dusilo v nenávisti. Už počas adventných dní vedel medzi nami – miništrantmi vytvárať akúsi zvláštnu, radostnú atmosféru – hádam sa nám preto aj ľahšie stávalo na roráty. Hádam aj preto dodnes si vtedajší bolešovskí miništranti vedia zanôtiť po latinsky „Rorate caeli, desuper, et nubespluant justum: aperistur terra, et germinet Salvatorem.“ Roste nebesia zhora, oblaky nech pršia Spravodlivého. Nech sa otvorí zem a vyklíči Spasiteľa (Iz 45, 8). Táto sviatočnosť prepukla na Polnočnej naplno a radostne, ój, ako mohutne zneli slová piesne Tichá noc... no najmä po modlitbe za vojakov na fronte, keď sa chrám bolešovský, hoci nový (posvätený v r. 1939) otriasal pod basovými hlasmi Vinca Mikulu, Ruda Kvasnicu –Petréch, prosiac Najvyššieho a najmä Sedembolestnú – Patrónku Slovenska „Oroduj vždy za náš národ u svojho Syna... “ Počas Vianočných sviatkov prichádzali domov študenti, no najmä z frontu vojaci na dovolenku, ktorých srdečne vítal doma bolešovský vtedajší kňaz, neskorší titulárny kanonik Štefan Samák a samozrejme pán kostolník Hlúšek. No pri ich odchode spiatky, obaja mali až príliš vážne tváre, poznamenané bolesťou. Rok 1944 bol pre kňaza Samáka, kostolníka Hlúška zvlášť náročný. Dofary sa prisťahovali z Bratislavy rádové sestričky. Pretože sa nechodilo do školy, učilo sa aj v kostole, kde mali šarvancov pod svojou opaterou sestričky, ktoré si získali detváky svojou láskavosťou. Do bolešovského kostola chodili z Dubnice aj mladí Francúzi, ktorých previezli z Viedne. Na organe až do Vianoc si vedel chodiť zahrať aj jeden z nemeckých dôstojníkov, ktorému musel chodiť ťahať mechy na chórus jeden z miništrantov.

Po domoch boli ubytovaní nemeckí vojaci – takmer všetko starší páni, väčšinou z okolia Viedne, hovorili mnohí česky alebo záhoráckou slovenčinou. K nim sa nepekne správali nemeckí oficieri, ktorým mohol byť nejeden ríšsky Nemec synom. Ich hrubiánske správanie veľmi popudzovalo obyvateľstvo. Ako kočišov pri koňoch mali Nemci Maďarov alebo rusky hovoriacich vojakov oblečených do nemeckých uniforiem.

V tomto čase sa pripravovali v seminároch chlapci z bolešovskej farnosti, po vojne však po zásahu štátnej moci pokračovali v štúdiách alebo sa išli vyučiť remeslám. Ale sakristie priťahovalo naďalej a tak nás najmä v nedeľu tam bývalo aj do tridsať, všetci okolo nášho pána kostolníka. Ten najmä na sklonku vojny a po nej neraz rátal, kto sa po dlhšom čase objavil a kto sa už nikdy neohlásil . . .

Ešte aj po vojne väčšina bývalých miništrantov, členov i členiek spevokolu hrávala ochotnícke divadlo. Ochotníci neboli len v Bolešove, ale aj v Kameničanoch, Slávnici a v Sedmerovci, kde po vojne bol režisérom učiteľ – organistaVendo Podskoč.

Pri všetkých aktivitách práce s mládežou zohrával veľkú úlohu aj miestny kostolník pán Hlúšek. Najmä posledný rok vojny, keď bolo treba ochraňovať nielen majetok cirkvi, ale aj životy mnohých ľudí. Pomocou vdp.Samákovi bol František Proft, misionár, ktorý si získal najmä mládež, takisto Ferdiš Foltán, kaplán, ktorý prišiel zo susednej nemšovskej fary, žiaľ, v bežnom roku toho moc neurobil. Pán biskup, neskorší arcibiskup J. E. Karol Kmeťko ho poslal do Brna prezieravo študovať ešte stavbárinu na vysokú školu. Bol to prezieravý čin vzhľadom na blížiaci sa koniec vojny.

Ako hovorievajú dodnes vo filiálke bolešovskej fary – v obci Sedmerovec – aj tlstejšie prehorelo. Skončila sa krvavá kataklyzma. Ľudia sa tešili jej koncu, mnohí márne čakali svojich synov. Aj tí, ktorí prišli z tohto besnenia, boli poznačení nielen na tele, ale aj na duši. Mnohí veštecky predpovedali nedobré časy. Mnohé sa, žiaľ, vyplnilo. Však to, čo nám dali vtedajší učitelia, kňazi, sestričky i také osobnosti akou bol roľník – kostolník pán Vincko Hlúšek ostalo v nás. Všetci nás – roztopašné chlapčiská vychovávali, robili z nás ľudí človečenských. Mnohí patrili medzi naše vzory, mnohí z nás išli po ceste, ktorú nám ukázali. Medzi nami, bývalými miništrantmi vyrástol nejeden zdatný odborník v strojarine, v ďalších profesiách, mnohí vyštudovali stredné i vysoké školy. Pripomenutím si nášho kostolníka pána Hlúška chceme takto, síce oneskorene vzdať hold a vďaku kňazom, učiteľom, všetkým tým našim „starším“, ktorí nás učili láske k domovu, svojej reči, k úcte k našim apoštolom Cyrilovi a Metodovi, ktorí nám vytvorili predpoklady objavovať aj vedecké pravdy. Učili nás , naši starkí, láske k blížnemu, o pokoji medzi národmi tak, aby sme sviatočné chvíle kresťanského sveta zachovávali po celý rok. Veľmi nám zdôrazňovali najmä pri oslave „vzkriesenia bohočloveka“, že trpký kalich, ktorý sa musí vypiť, je zákon nášho ľudského vykúpenia.

Je veľmi radostné a potešujúce, že my, bývalí miništranti môžeme byť hrdí na to, že od roku 1560 nachádzame v starých lajstrách priezvisko Hlúšek, že ak z tohto rodu vyskočil švárny mládenec či deva, ktorí poväčšine našli svojho partnera v Kameničanoch. Že jablko nepadá ďaleko od stromu je pravda pravdúca, veď Rado Hlúšek sa stal ozdobou Bolešova. On po ukončení histórie na Komenského univerzite v Bratislave, stal sa vysokoškolským pedagógom a jeho domovskou AlmaMater sa stala Univerzita sv.Cyrila a Metodav Trnave, katedra etnológie. Svojou húževnatosťou dosiahol titul PhDr. et PhD. Prednáša problematiku domorodých kultúr a civilizácií Mezoameriky aj na mimoslovenských univerzitách. V Mexiku absolvoval viacero výskumných a študijných pobytov na Universidad Nacional Autonóma de Mexico v hlavnom meste a medzi Nahuami v štátoch Puebla a Morelos. Má toho vzhľadom na svoj vek napublikované vo vedeckej tlači požehnane. Je zodpovedným redaktorom vedeckého časopisu Ethnologia Actuali Slovaca.

Tibor Kovalik

Zabúdame na tých mnohých skromných, ktorí vstupovali do nášho povedomia nie slávo- lež skromnobránou. Žili medzi nami ľudia ako Vincko Hlúšek, roľník a kostolník z Bo-lešova. Skromný robotník chleba, ktorý takmer celý svoj dospelý život obetoval Tomu, ktorý sa na oltári premieňa v Boha. Aký to zázrak, aká to veľká obeta odohrávajúca sa pred nami všetkými. Aký to veľký dar aj pre bývalého kostolníka. Nuž teda drahý náš pán kostolník prežili ste svoj život od 23. novembra 1900 do 26. júna 1956 v obci Bolešov v pokore a skromnosti.

EXEGI MONUMENTUM - postavili ste si zaslúžený pomník, tvor Boží. Bohaté ste semeno zasiali do slovenskej zeme.

Rozlúčme sa teda pri spomienke na Vincka Hlúška starozákonným:

SECHER ZADDI K LIWROCHOH - NECH JE POŽEHNANÁ P A M I A T K A NÁBOŽNÉHO.

ADOLF KOBELA